

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 26-27 marca 2015 r. na kierunku *filologia polska*
prowadzonym w obszarze nauk humanistycznych
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w
formie studiów stacjonarnych w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły
Zawodowej w Tarnowie**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodnicząca: dr hab. Elżbieta Osewska – członek PKA
członkowie: prof. dr hab. Joanna Pyszny – ekspert PKA
dr hab. Joanna Wójcik – ekspert PKA
Piotr Piasecki – ekspert pracodawca
mgr Beata Sejdak – ekspert PKA ds. formalno-prawnych
Krzysztof Ławecki – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku *filologia polska* prowadzonym w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku w związku z upływem okresu obowiązywania oceny pozytywnej, wyrażonej w Uchwale Prezydium PKA nr 288/2009 z dn. 23.04.2009 r. (szczegółowe informacje zawiera załącznik nr 3 raportu).

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z raportem samooceny przekazanym przez władze Uczelni. Pobyt rozpoczęto od spotkania z Władzami Uczelni oraz Instytutu. Dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania ze studentami, pracownikami, w tym nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, z interesariuszami zewnętrznymi oraz osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Przeprowadzono także hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej i socjalnej wykorzystywanej w procesie dydaktycznym. Oceniono wylosowane prace etapowe i dyplomowe wraz z ich recenzjami. Eksperti Zespołu Oceniającego wielokrotnie wymieniali swoje uwagi dotyczące pozyskanych informacji, pozostały czas wykorzystywano na pracę własną. Przed zakończeniem się wizyty dokonano wstępnych podsumowań przydzielonych zadań, sformułowano uwagi i zalecenia o których Przewodnicząca Zespołu poinformowała władze Uczelni oraz Instytutu na spotkaniu podsumowującym.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

1. Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki.

Uczelnia posiada dokumenty formalne związane z przyjęciem misji i strategii Uczelni. Zgodnie z § 25 Statutu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie do kompetencji Senatu należy podejmowanie uchwał w sprawie strategii rozwoju Uczelni. „Strategia rozwoju Państwowej Wyższej szkoły Zawodowej w Tarnowie na lata 2012-2019” została przyjęta Uchwałą Senatu PWSZ w Tarnowie nr 49/2012 w dniu 8 września 2012 r. – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni. Misja została przedstawiona w uchwale senatu zatwierdzającej strategię Uczelni. Zamieszczona w dokumencie misja uczelni wskazuje, w szczególności na współpracę ze środowiskiem lokalnym, umożliwienie studentom PWSZ w Tarnowie zdobywanie wiedzy ogólnej i zawodowej, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. W celu strategicznym 1 (Uczelnia dbająca o wysoką jakość kształcenia) poprzez następujące cele operacyjne: „Doskonalenie i rozszerzanie współpracy z podmiotami gospodarczymi i administracyjnymi miasta, regionu i województwa w celu podniesienia poziomu praktycznej wiedzy i umiejętności studentów (praktyki, staże)”; „Dostosowanie oferty proponowanych kierunków, specjalności i specjalizacji do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z podmiotami zewnętrznymi miasta, regionu i województwa”; „Prowadzenie systematycznego badania losów absolwentów Uczelni” oraz w celu strategicznym 4 poprzez cel operacyjny „Rozwój współpracy naukowo-badawczej i dydaktycznej z przedsiębiorstwami subregionu tarnowskiego” uwzględnione zostało ukierunkowanie na otoczenie społeczno-gospodarcze, co ma szczególne znaczenie dla studiów o profilu praktycznym.

Strategia oraz misja Instytutu Humanistycznego, w tym Zakładu Filologii Polskiej została określona w dokumencie „Strategia rozwoju Instytutu Humanistycznego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie na lata 2015-2019” z dnia 16 stycznia 2015 r. Strategia została także uwzględniona w wewnętrznej procedurze osiągania zakładanych efektów kształcenia na kierunku *filologia i filologia polska* z dnia 16 stycznia 2015 r.

Misja Instytutu Humanistycznego zawiera wskazanie na: „umożliwienie studentom zdobycia wiedzy ogólnej i zawodowej oraz umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych” ściśle wpisuje się w misję Uczelni. Cele operacyjne: 1.4 (Rozwijanie studiów drugiego stopnia, pogłębiających efekty kształcenia uzyskane na studiach pierwszego stopnia i przygotowujące do podjęcia pracy zawodowej.), 1.5 (Podnoszenie atrakcyjności oferty edukacyjnej polegającej na rozszerzaniu jej o takie kierunki lub specjalności, które będą stwarzać absolwentom lepsze perspektywy zatrudnienia.) celu strategicznego 1 (Dbałość o wysoką jakość kształcenia) oraz cele operacyjne: 4.2 (Rozwijanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi przy projektowaniu, opiniowaniu i realizowaniu programów studiów – załącznik nr VII Zarządzenie nr 40/2014 w sprawie powołania Zespołu Instytutowego ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia w Instytucie Humanistycznym PWSZ w Tarnowie

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w Statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

(Interesariusze zewnętrzni.), 4.6 (Zwiększanie aktywności studentów na rzecz lokalnej społeczności poprzez wybór tematów prac dyplomowych związanych z dziedzictwem kulturowo-historycznym regionu oraz współczesnym życiem społeczno-kulturalnym w mieście, regionie, województwie.), 4.7 (Wdrażanie nowych płaszczyzn współpracy z różnymi instytucjami miasta, regionu i województwa.) celu strategicznego 4 (Otwarcie na współpracę) korespondują z odpowiednim zapisami strategii Uczelni oraz wskazują także nakierowanie na otoczenie społeczno-gospodarcze, potrzeby i zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych.

Koncepcja kształcenia kierunku *filologia polska* studia I i II stopnia w kontekście potrzeb interesariuszy zewnętrznych i rynku pracy, w szczególności uwzględnia wyniki badań losów absolwentów oraz badań fokusowych kierunku *filologia polska*, opinie interesariuszy zewnętrznych, bieżącą współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi z regionu tarnowskiego, zwiększenie udziału praktyków w procesie dydaktycznym w PWSZ w Tarnowie, wzmocnienie działań sprzyjających kształceniu kompetencji społecznych i wreszcie aktywizowanie studentów w działaniach na rzecz społeczności lokalnej. Odzwierciedleniem powyższego, w szczególności jest: tworzenie możliwości zdobywania przez studentów praktycznych umiejętności w ramach specjalności dostosowywanych do zmieniającego się zapotrzebowania rynku (przykładem mogą być wprowadzone od roku akademickiego 2012/2013 specjalności: animacja kultury, edukacja medialna i dziennikarska oraz nauczycielska); angażowanie do prowadzenia zajęć ze studentami praktyków, specjalistów spoza Uczelni (np. dziennikarzy, rzecznika prasowego); wybór tematów prac dyplomowych związanych z dziedzictwem kulturowo-historycznym oraz współczesnym życiem społeczno-kulturalnym regionu (np. „Analiza nazw karczem, oberż i gospód w województwach małopolskim i podkarpackim”, „Dziecko we współczesnej reklamie telewizyjnej”, „Tytuł prasowy - analiza lingwistyczna”). Działania te stwarzają studentom możliwość indywidualizacji procesu kształcenia, pozwalają na wybór ścieżki dyplomowania zgodny z własnymi zainteresowaniami. Mocną stroną koncepcji kształcenia jest też różnorodna i elastyczna oferta specjalności, modyfikowanych lub zmienianych w odpowiedzi na monitorowane potrzeby studentów oraz rynku pracy.

- 2) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W procesie określania koncepcji kształcenia biorą udział zarówno interesariusze zewnętrzni jak wewnętrzni. Do tych pierwszych należą przede wszystkim kierownictwo Zakładu Filologii Polskiej, zatrudnieni w nim nauczyciele akademicki oraz studenci. Koncepcje kształcenia, programy i efekty kształcenia są opracowywane w toku otwartej dyskusji na Radach Instytutu Humanistycznego (tworzą ją Dyrektor Instytutu Humanistycznego oraz Kierownicy Zakładów i ich zastępcy), ale przede wszystkim na forum Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Programowej Filologii Polskiej, pełniącej de facto rolę kierunkowego zespołu ds. jakości kształcenia. W jej skład wchodzi nauczyciel akademicki, przedstawiciel studentów oraz przedstawiciel pracodawców. Swoją rolę w koncepcji kształcenia nauczyciele akademicki zaznaczają także poprzez monitorowanie na bieżąco realizowanych w toku kształcenia treści i efektów kształcenia - w ramach zespołów przedmiotowych złożonych z opiekuna (koordynatora) i osób prowadzących zajęcia z danego przedmiotu. Z kolei studenci *filologii polskiej* mają kilka możliwości wpływania na koncepcję kształcenia – poprzez działalność w Senacie oraz Instytutowym i Kierunkowym Zespole ds. Jakości

Kształcenia, opiniowanie programów, planów studiów i harmonogramów zajęć oraz sesji egzaminacyjnej w ramach kierunkowego Studenckiego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, a także poprzez udział w przeprowadzanej co semestr ankiecie ewaluacyjnej.

Interesariusze zewnętrzni wpływający na koncepcję kształcenia to przedstawiciele środowiska społeczno-gospodarczego wchodzący w skład Konwentu Uczelni, Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, Rady Interesariuszy Zewnętrznych Instytutu Humanistycznego (powołanej w styczniu 2015 roku), ale także praktycy prowadzący zajęcia na filologii polskiej oraz pracodawcy opiniujący przebieg praktyk studentów polonistyki. Wszyscy ci interesariusze zewnętrzni, zwłaszcza zaś Rada Interesariuszy Zewnętrznych Instytutu Humanistycznego proszeni są o opiniowanie planów studiów i programów kształcenia (w tym programów praktyk zawodowych) oraz zgodności założonych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy. Pośredni udział w procesie określania koncepcji kształcenia mają także absolwenci dzięki monitorowaniu ich losów i karier zawodowych przez Biuro Karier i Projektów PWSZ w Tarnowie. Komisja Oceniająca zapoznała się z dokumentacją tej działalności Biura Karier, opublikowaną także na stronie internetowej BKiP.

Trzeba jednak uznać, iż zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w proces budowania koncepcji kształcenia kierunku *filologia polska* miało w dużej mierze charakter nieformalny. 26 stycznia 2015 r. w Instytucie Humanistycznym została powołana Rada Interesariuszy Zewnętrznych. W skład Rady wchodzi przedstawiciele szkół tarnowskich (I i III LO, ZSN nr 7), Pałacu Młodzieży w Tarnowie, Tarnowskiego Centrum Kultury, Tarnowskiego Centrum Informacji, Centrum Sztuki Mościce, Biura Tłumaczeń oraz tarnowskich mediów (TTV, IMAV). W dokumencie powołującym Radę Interesariuszy Zewnętrznych określono następujące cele jej działalności: powstanie płaszczyzny do rzeczywistego udziału interesariuszy zewnętrznych w proces kształtowania koncepcji kształcenia na kierunku *filologia* oraz *filologia polska*; ocenianie planów i programów studiów, planów i programów praktyk zawodowych oraz założonych efektów kształcenia i ich zgodności z potrzebami rynku pracy. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych są doraźnie zapraszani na posiedzenia Rady Instytutu Humanistycznego, gdy podejmowane są decyzje w sprawach istotnych dla rozwoju Instytutu i kierunków studiów *filologia* i *filologia polska*. Interesariusze zewnętrzni wyrazili także pisemne opinie dotyczące strategii rozwoju Instytutu Humanistycznego w PWSZ w Tarnowie.

Realny udział interesariuszy zewnętrznych w opracowanie strategii rozwoju i koncepcji kształcenia kierunku *filologia polska* wyraził się m.in. poprzez zmianę terminu praktyk zawodowych ze śródrocznych na ciągłe; zmianę formy zajęć z wykładów na ćwiczenia (gramatyka historyczna języka polskiego), wskazanie potrzeby kształcenia kompetencji „miękkich” i w konsekwencji wprowadzenie przedmiotów: kształtowanie twórczego rozwoju, komunikacja interpersonalna. Obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych / pracodawców (członkowie Rady Interesariuszy Zewnętrznych) potwierdzili swoje zaangażowanie w proces formułowania i realizacji zarówno strategii rozwoju Instytutu Humanistycznego jak i koncepcji kształcenia na kierunku *filologia polska*. Rezultaty współpracy Instytutu z interesariuszami zewnętrznymi są także wykorzystywane w procesie doskonalenia oferty edukacyjnej kierunku *filologia polska*. Z pozyskanych informacji wynika, że współpraca z interesariuszami zewnętrznymi jest ciągle rozwijana, zatem ma i będzie miała dalszy wpływ na kreowanie i realizowanie polityki zapewniającej wysoki poziom kształcenia kierunku *filologia polska*.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego² W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia kierunku *filologia polska* nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom strategicznym Instytutu Humanistycznego. Należy zaznaczyć spójność strategii Instytutu Humanistycznego z przyjętą strategią Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie.

2) Zarówno interesariusze wewnętrzni jak zewnętrzni są zaangażowani w proces określania strategii i koncepcji kształcenia na kierunku *filologia polska*. Przy czym zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w proces formułowania strategii Instytutu Humanistycznego jak i koncepcji kształcenia na kierunku *filologia polska* miało długo głównie charakter nieformalny i dopiero niedawno sformalizowano niniejszy proces. Mimo to należy uznać, iż współpraca Instytutu z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego rozwija się pomyślnie.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Kształcenie na kierunku „filologia polska” w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie prowadzone jest od 1998 roku, w tym na poziomie studiów II stopnia na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Nr DNS-WUP-6052-1505-5/BR/09 z dn. 22.07.2009 r. Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane. Struktura Uczelni wskazuje, iż zgodnie z zapisem w § 9 pkt. 1 i 2 Statutu nie tworzy się podstawowych jednostek organizacyjnych w rozumieniu ustawy, natomiast jednostkami organizacyjnymi są instytuty. Przyporządkowanie kierunku *filologia polska* do obszaru kształcenia - nauk humanistycznych, dziedziny nauki - humanistyczne oraz dyscyplin naukowych - literaturoznawstwo, językoznawstwo nastąpiło na mocy Uchwały Senatu Nr 7/2015 z dn. 27.02.2015 r.

Wytyczne dotyczące tworzenia, w tym konstruowania programów kształcenia i planów studiów zostały określone w Uchwale Senatu Nr 17/2012 z dn. 16.03.2012 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać programy kształcenia oraz programy i plany studiów w PWSZ w Tarnowie. Plany i programy studiów od roku ak. 2012/2013 dla ocenianego kierunku studiów zatwierdzono Uchwałą Senatu Nr 22/2012 z dn. 27.04.2012 r. oraz Nr 28/2012 z dn. 25.05.2012 r. Uchwałą Senatu Nr 18/2012 z dn. 30.03.2012 r. zatwierdzone zostały efekty kształcenia dla kierunku „filologia polska” na poziomie studiów I i II stopnia dla profilu praktycznego.

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

Prawne i organizacyjne rozwiązania w zakresie przygotowywania i wdrażania programów kształcenia przyjęte na PWSZ w Tarnowie należy uznać za prawidłowe. Kształcenie na kierunku *filologia polska* począwszy od roku akademickiego 2012/2013 (aktualny III rok studiów licencjackich) odbywa się na podstawie programów kształcenia dostosowanych do Krajowych Ram Kwalifikacji (*Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520)*), wprowadzane zaś w ciągu ostatnich trzech lat zmiany planów studiów polegały jedynie na zmniejszeniu ogólnej liczby godzin oraz rezygnacji ze specjalności nauczycielskiej w zakresie przedmiotu głównego język polski i przedmiotu dodatkowego język obcy (angielski, francuski, niemiecki), chociaż utrzymano specjalność nauczycielską podstawową tzn. przygotowującą tylko do nauczania języka polskiego, bez przedmiotu dodatkowego

W przygotowaniu koncepcji kształcenia na kierunku *filologia polska* oraz opracowaniu efektów kształcenia dla ocenianego kierunku w okresie wdrażania KRK w 2012 r. uczestniczyli przede wszystkim interesariusze wewnętrzni – nauczyciele akademicy oraz studenci, którzy wypowiedzieli się w dwóch ankietach: dotyczącej planu studiów i programów zajęć na kierunku *filologia polska* w związku z modyfikacjami, jakie miały być wprowadzone w roku akademickim 2012/2013 oraz w ankiecie na temat nakładu pracy studentów (zespołowi oceniającemu przedstawiono ankiety oraz sprawozdania z ich wyników). Pytania pierwszej z ankiet dotyczyły zalet i wad programu, przedmiotów koniecznych i zbędnych z punktu widzenia studenta oraz propozycji nowych zagadnień i zmian w programie studiów. Autorzy *Raportu samooceny* podkreślali również, iż aktualnie odbywa się stała wymiana poglądów ze studentami na temat programu i przebiegu procesu kształcenia oraz analizowane są wnioski z wyrażanych opinii.

Zarówno z *Raportu samooceny* jak i z rozmów z dyrekcją Instytutu wynika, że powstające programy kształcenia były również konsultowane z przedstawicielami otoczenia społecznego i gospodarczego. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi i ich wpływ na wpływ na modernizację programów studiów została jednak sformalizowana dopiero w ostatnim roku. W IH został powołany (Zarządzeniem nr 40/2014 r. Rektora PWSZ w Tarnowie z dnia 28 maja 2014 r.) Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w którego skład weszli przedstawiciele pracodawców (zastępca Prezydenta Miasta Tarnowa, Dyrektor Zespołu szkół Niepublicznych nr 7 w Tarnowie, Dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa), powołano także Radę Interesariuszy Zewnętrznych, w której skład wchodzi przedstawiciele szkół tarnowskich, Pałacu Młodzieży w Tarnowie, Tarnowskiego Centrum Kultury, Tarnowskiego Centrum Informacji, Centrum Sztuki Mościce, Biura Tłumaczeń oraz tarnowskich mediów. Obecnie prowadzone są prace nad dostosowaniem profili i programów kształcenia do zmian w Ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. oraz modyfikacją istniejących specjalności oraz wprowadzeniem nowych zgodnie z sugestiami i uwagami interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Jak deklarują władze Instytutu celem działalności Rady jest stworzenie płaszczyzny do rzeczywistego udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie kształtowania koncepcji kształcenia oraz oceniania planów i programów studiów, w szczególności praktyk zawodowych oraz oceniania ich zgodności z potrzebami rynku pracy. Skuteczność tych rozwiązań w pełni ocenić będzie można podczas wprowadzania modyfikacji w aktualnie obowiązującym programie kształcenia.

Zakładane dla ocenianego kierunku efekty kształcenia na I i II stopniu zgodne są z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji, w tym z efektami kształcenia dla studiów o profilu praktycznym w obszarze nauk humanistycznych zdefiniowanymi w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 listopada 2011 r.* Efekty te zostały opracowane w odniesieniu do opisu efektów kształcenia w obszarze kształcenia w zakresie nauk humanistycznych ogłoszonego w załączniku nr 1 do Rozporządzenia MNiSW z dnia 2 XI 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz zatwierdzone na mocy *Uchwały nr 18/2012 Senatu PWSZ w Tarnowie z dnia 30 III 2012 r.* w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w PWSZ w Tarnowie (załącznik nr 5 *Raportu samooceny*). Studia na ocenianym kierunku są jednoobszarowe, umiejscowione w obszarze i dziedzinie nauk humanistycznych, w zakresie dyscyplin: literaturoznawstwo i językoznawstwo (*Uchwała Nr 7/2015 Senatu PWSZ w Tarnowie z dnia 27 lutego 2015 w sprawie przyporządkowania kierunków studiów realizowanych w PWSZ w Tarnowie do obszarów kształcenia, dziedzin nauki/sztuki oraz dyscyplin naukowych/artystycznych*). Efekty kształcenia zdefiniowano w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przyporządkowano efektom obszarowym oraz ujęto w tabelaryczne zestawienie zgodnie z wymogami ministerialnymi. Należy uznać, iż są one związane ze *Strategią Instytutu Humanistycznego w PWSZ w Tarnowie na lata 2015-2019*, zarówno w zakresie podstawowych celów związanych z kształceniem, wychowaniem oraz rozwojem kompetencji społecznych studentów, jak i budowania relacji z otoczeniem społecznym miasta i regionu. Zgodnie z koncepcją kształcenia na kierunku *filologia polska* jego absolwenci zyskują wykształcenie w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa polskiego, dysponują wiedzą ogólnohumanistyczną oraz posiadają wiedzę, umiejętności i kompetencje związane z wybraną specjalnością. Studenci wybierają bowiem na obu stopniach jedną z trzech specjalności proponowanych w ramach kształcenia na kierunku: *animację kultury, edukację medialną i dziennikarską lub nauczycielską*.

Szczegółowa analiza efektów kształcenia prowadzi do sformułowania kilku uwag. Można oczekiwać, że na profilu praktycznym przewagę nad efektami w zakresie wiedzy będą mieć efekty z zakresu umiejętności, tymczasem na I stopniu niewielką przewagę nad efektami z zakresu umiejętności (22) zyskują efekty z zakresu wiedzy (24). W sporadycznych wypadkach zastrzeżenia budzi przyporządkowanie do efektów obszarowych: zastanawia np., dlaczego efekt FP1P_W16 „ma elementarną wiedzę o języku łacińskim oraz dziedzictwie antycznym i biblijnym w kulturze nowożytnej” odniesiony został do H1P_U14 „ma umiejętności językowe w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego” – odniesienie to sugeruje opanowanie na poziomie B2 języka łacińskiego. Podobnie efekt FP1P_U21 „potrafi przetłumaczyć i włączyć do własnego tekstu wybrane łacińskie i obcojęzyczne terminy oraz utrwalone w kulturze zwroty” odsyła do przytoczonego wyżej H1P_U14; jednocześnie wśród efektów kierunkowych nie ma mowy o nabyciu umiejętności językowych w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2, mimo iż program studiów na I stopniu przewiduje 150 godzin lektoratu.

Nieprzekonujący wydaje się związek FP1P_U03 „potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, regułami badawczymi i pojęciami właściwymi dla literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz pokrewnych dyscyplin nauki i dziedzin kultury w typowych sytuacjach zawodowych” z efektem obszarowym H1P_U04 „posiada podstawowe

umiejętności organizacyjne pozwalające na planowanie i realizację zadań związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej, medialnej, promocyjno-reklamowej”. Efekt FP1P_U15 z kolei zakreśla bardzo szeroki zakres umiejętności komunikacyjnych: „potrafi skutecznie porozumiewać się w różnych sytuacjach komunikacyjnych”, gdy tymczasem efekt obszarowy H1P_U11, do którego jedynie się odnosi, wskazuje na zawodową specyfikę tych sytuacji: „potrafi porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie dziedzin nauki dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, w języku polskim i języku obcym”. Nieprecyzyjny opis przynosi również efekt na II stopniu FP2P_U21, który brzmi „potrafi przetłumaczyć na język polski dowolny tekst obcojęzyczny”, sugerując nieograniczony zakres kompetencji językowych studenta.

Zaznaczyć należy, że nie wyodrębniono specyficznych efektów kształcenia dla specjalności, mimo iż w macierzach zostały one zgrupowane w osobne moduły i wydzielone w planach studiów.

Programy studiów I i II stopnia umożliwiają studentowi uzyskanie wszystkich zakładanych kierunkowych efektów kształcenia. Na poziomie każdego przedmiotu zdefiniowano cele i efekty kształcenia oraz odniesiono je do efektów kierunkowych i obszarowych. Analiza macierzy pokrycia efektów kierunkowych i przedmiotowych dla obu poziomów kształcenia na kierunku *filologia polska* (załącznik nr 4 *Raportu samooceny*) pozwala stwierdzić, że przyporządkowane poszczególnym modułom, w tym przedmiotom specjalnościowym i praktykom, efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zostały powiązane z kierunkowymi efektami kształcenia i umożliwiają ich osiągnięcie. Specyficzne dla kierunku efekty realizowane są wielokrotnie w poszczególnych przedmiotach.

W pojedynczych tylko wypadkach pojawiają się wątpliwości co do korelacji efektów przedmiotowych i kierunkowych. Zastanawia fakt, że podstawowy dla filologii polskiej efekt FP1P_W01 „ma uporządkowaną podstawową wiedzę o zakresie, miejscu i znaczeniu studiów polonistycznych w obszarze nauk humanistycznych oraz o ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej, zorientowaną na zastosowania praktyczne w kulturze, działalności edukacyjnej i medialnej” nie znajduje pokrycia w żadnym przedmiocie kierunkowym, a realizowany jest jedynie przez przedmioty do wyboru, np. *Turpizm we współczesnej literaturze polskiej* czy *Zagadnienia poprawności językowej*. Dziwi również przyporządkowanie efektu F2P2_W13 „ma szczegółową wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu wybranych instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej, edukacyjnej, medialnej” przedmiotowi *Teoria języka* (sylabus zresztą odniesienia tego nie potwierdza). Efekt F2P2_U17 z kolei „ma pogłębioną umiejętność przygotowania wystąpień ustnych dostosowanych do różnych sytuacji komunikacyjnych” realizowany jest według macierzy w wypadku dwóch specjalności: *edukacja medialna i dziennikarska* oraz *animacja kultury* tylko przez lektorat języka angielskiego. Wskazane byłoby dokładne przeanalizowanie i porównanie odniesień do efektów kierunkowych zapisanych w sylabusach przedmiotowych z tworzonymi na ich podstawie macierzami.

Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia, generalnie jednak można stwierdzić na podstawie przedstawionych matryc efektów kształcenia, że modułowe efekty kształcenia na I i II stopniu *filologii polskiej* (przedmiotów podstawowych, kierunkowych, uzupełniających oraz specjalnościowych i praktyk zawodowe) umożliwiają osiągnięcie wszystkich kierunkowych efektów kształcenia i są z nimi spójne.

Przedmioty na obu stopniach filologii polskiej zostały zebrane w bloki modułów podstawowych, kierunkowych, uzupełniających, przedmiotów do wyboru oraz specjalnościowych z uwzględnieniem praktyk zawodowych. Efekty kształcenia im przypisane na obu poziomach kształcenia są spójne z założonymi efektami kierunkowymi i zgodne z wymaganiami formułowanymi dla obszaru nauk humanistycznych. Realizowane treści kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów objętych planami studiów I i II stopnia kierunku *filologia polska* wraz z praktyką zawodową realizują założone dla kierunku efekty kształcenia i umożliwiają ich osiągnięcie oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Cele i efekty kształcenia realizowane na kierunku *filologia polska* w ramach specjalizacji nauczycielskiej zgodne są z obowiązującymi przepisami zawartymi w *Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*. Realizując moduły zajęć w zakresie psychologiczno-pedagogicznym oraz dydaktycznym absolwent kierunku spełnia wymogi przygotowania nauczycieli do pracy w szkołach na kolejnych etapach kształcenia.

Studenci tarnowskiej polonistyki mogą zapoznać się z obowiązującymi programami kształcenia: zarówno efekty kształcenia, plany studiów, jak i sylabusy dostępne są na stronie internetowej Instytutu Humanistycznego. Na spotkaniu z zespołem oceniającym studenci uznali ten system informacyjny za właściwy i w pełni wystarczający, potwierdzili zarówno dostępność jak i znajomość sylabusów i efektów kształcenia.

2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

Efekty kształcenia zapisane w matrycach i sylabusach zostały sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Potwierdzili to także na spotkaniu z zespołem oceniającym studenci, według których efekty kształcenia opisane zostały w sposób komunikatywny i są sprawdzalne.

3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

W Instytucie Humanistycznym i Zakładzie Filologii Polskiej (ZFP) obowiązuje rozbudowany system oceny efektów kształcenia, umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia wszystkich form zajęć przewidzianych w planie studiów. Obejmuje on efekty kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych oraz przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji na każdym etapie kształcenia. Jest on ogólnie dostępny, przedstawiony w regulaminie studiów, w sylabusach przedmiotów zawierających opis sposobu weryfikacji efektów kształcenia, a także upowszechniony na stronie internetowej (kryteria oceny egzaminów i zaliczeń, warunki zaliczenia i karty oceny praktyk, zasady przygotowania i kryteria oceny pracy dyplomowej). Studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili również, iż sylabusy przedmiotów, w tym zakładane efekty kształcenia oraz zasady i warunki zaliczenia są przedstawiane na pierwszych zajęciach przez osoby prowadzące przedmiot.

Weryfikacja efektów kształcenia odbywa się na kilku poziomach: 1) poprzez kontrolę osiągnięcia modułowych efektów kształcenia, tj. ocenę prac zaliczeniowych, projektowych i

egzaminacyjnych; 2) poprzez weryfikację efektów uzyskanych w wyniku realizacji praktyki; 3) w procesie dyplomowania (ocena pracy dyplomowej oraz egzaminu dyplomowego).

Ocena osiągnięć studentów jest dokonywana przez nauczyciela na każdym etapie procesu kształcenia, zgodnie z obowiązującymi kryteriami oceniania, które określa ogólnie *Regulamin Studiów I i II stopnia*, a precyzują zapisy w sylabusach dotyczące metod ewaluacji częściowej i sumującej oraz warunków zaliczenia. Plany studiów i sylabusy do poszczególnych przedmiotów są umieszczone na stronie internetowej Zakładu Filologii Polskiej. Studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili dostępność tych informacji oraz ich przestrzeganie przez nauczycieli prowadzących zajęcia. Przedmioty kończą się egzaminem bądź zaliczeniem z oceną uzyskiwaną na podstawie sprawdzianów, testów, kolokwium, aktywności podczas zajęć, opracowania referatu lub prezentacji multimedialnej. W styczniu 2015 Rada Instytutu zatwierdziła dokument określający szczegółowo kryteria zaliczenia i oceniania pracy pisemnej (semestralnej, rocznej, w wyłączeniu prac dyplomowych) na kierunku filologia polska, dookreślający składowe elementy oceny oraz dokonujący standaryzacji procesu oceniania; analogiczne procedury dotyczą kryteriów oceniania wypowiedzi ustnej na obu stopniach. Oba dokumenty wchodzi w skład *Strategii rozwoju Instytutu Humanistycznego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie na lata 2015-2019 wraz z wewnętrzną procedurą osiągania zakładanych efektów kształcenia na kierunku filologia i filologia polska*, zatwierdzoną 16 stycznia 2015 r. przez Radę Instytutu Humanistycznego. Zauważyć należy zatem, iż jest to dokument nowy, uszczegóławiający istniejące lub wprowadzający nowe uregulowania dotyczące weryfikacji efektów kształcenia, a ich skuteczność i funkcjonalność będzie można ocenić dopiero po najbliższej sesji egzaminacyjnej.

Zgodnie z *Zarządzeniem Nr 3/2015 Rektora PWSZ w Tarnowie z dnia 14 stycznia 2015 w sprawie gromadzenia przechowywania dokumentacji potwierdzającej osiągnięcia założonych efektów kształcenia*, dokumentacja ta jest przechowywana do końca cyklu kształcenia. Zespół oceniający zapoznał się z przedstawionymi pracami etapowymi. W niektórych wypadkach świadczą one o potrzebie wdrożenia regulacji zawartych w *Kryteriach zaliczania i oceniania prac pisemnych*. Prace zaliczeniowe pisane w ramach *seminarium magisterskiego* zawierały bibliografie i streszczenia literatury przedmiotu pozbawione jakichkolwiek śladów lektury prowadzącego zajęcia. Uwaga ta dotyczy również analiz artykułów prasowych pisanych w ramach przedmiotu *Media w edukacji: szkoła i rodzina*, w których albo brak komentarzy, albo pojawiają się bardzo oszczędne uwagi przy ocenach: np. 5 - „dobra praca”, 4 - „mało tekstu”, „mało rozbudowane”. Stosunkowo często jako metoda weryfikacji stosowane są testy wyboru – test zaliczeniowy z przedmiotu *media w edukacji szkoła i rodzina* zawiera co prawda jedno pytanie otwarte, polegające na napisaniu konspektu ćwiczeń, nie zostało ono jednak opatrzone żadnym komentarzem nauczyciela. Również w wypadku pisemnych prac zaliczeniowych, np. na *Literaturze staropolskiej i oświecenia* pojawiają się recenzje bardzo ogólnie komentujące wystawione oceny. Podobna sytuacja dotyczy pracy z weryfikacji pisanej w ramach *poetyki z teorią literatury* – komentarzy nauczyciela nie ma tam wcale, a praca z analizy dzieła literackiego wpisana została w schematyzujące odpowiedzi tabele. Z większą sumiennością zatem należałoby podchodzić do oceniania prac semestralnych i przejściowych, stosując w praktyce sformułowane w kryteriach oceniania standardy.

System oceny efektów kształcenia oraz możliwości ich weryfikacji obejmuje również praktyki zawodowe, realizowane przez studenta w ramach wybranej specjalności: *animacji kultury, edukacji medialnej i dziennikarskiej* lub *nauczycielskiej*, które obowiązują na obu stopniach kształcenia. Organizację praktyk zawodowych oraz obowiązki ich organizatorów i uczestników określa *Regulamin praktyk zawodowych PWSZ w Tarnowie*, zaś szczegółowe informacje dotyczące praktyk znajdują się w sylabusach (cele i zakres praktyki, termin realizacji, typ praktyki: ciągła lub śródroczna, warunki zaliczenia, efekty kształcenia oraz punkty ECTS). Wśród procedur dołączonych do *Strategii rozwoju IH* znajduje się opis procedury potwierdzania i realizacji założonych efektów kształcenia w ramach praktyki zawodowej, wzory uchwalonych w styczniu 2015 kart hospitacji praktyk zawodowych oraz karta oceny praktyki z oceną stopnia uzyskania poszczególnych efektów kształcenia wystawianą przez opiekuna praktyki.

Nadzór nad praktykami sprawuje Prorektor ds. Współpracy i Rozwoju, który podpisuje porozumienia z zakładem pracy o prowadzenie praktyki zawodowej. Podstawą zaliczenia praktyki zawodowej jest wypełniony przez studenta dziennik praktyki wraz z kartą oceny studenta, w której znajduje się opinia i ocena bezpośredniego opiekuna praktyki z ramienia instytucji, oraz w wypadku specjalności nauczycielskiej przedstawienie materiałów z praktyki. Dodatkową metodę weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia stanowi samoocena studenta w dzienniku praktyk. W celu bieżącej analizy osiąganych przez studentów efektów kształcenia przeprowadza się na ocenianym kierunku również hospitacje praktyk. Opiekunowie praktyk w ZFP pozostają w kontakcie z opiekunami praktyk zawodowych z ramienia instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Jest to dobra praktyka, pozwalająca na kontrolę przebiegu praktyk przez opiekuna praktyk z ramienia uczelni, umożliwiającą jednocześnie wymianę opinii między pracodawcą a uczelnią. Zespołowi oceniającemu przedstawiono wypełnione dzienniki praktyk, podpisane porozumienia z instytucjami oraz karty hospitacji praktyk.

System weryfikacji efektów kształcenia realizowanych w czasie praktyk jest dostępny (regulamin i dokumentacja praktyk znajdują się na stronie internetowej IH) i znany studentom, co potwierdziło spotkanie z zespołem oceniającym. Przed zaplanowanym terminem realizacji praktyk ich opiekunowie organizują spotkania ze studentami poszczególnych lat studiów, podczas których zapoznają ich z *Regulaminem praktyk*, ich programem, zwłaszcza efektami kształcenia oraz warunkami zaliczenia. Po skończonych praktykach opiekunowie organizują zebrania podsumowujące, podczas których studenci wypełniają anonimowe ankiety na temat zrealizowanej praktyki, opracowane przez opiekunów praktyk zawodowych w ZFP – służą one weryfikacji stopnia osiągnięcia efektów kształcenia. Studenci mogą także zgłaszać uwagi i postulaty, dotyczące realizacji praktyk, które przekazywane są następnie Dyrektorowi IH, Kierownikowi ZFP oraz Koordynatorowi ds. Jakości Kształcenia – uwagi te, jak deklarują władze Instytutu, w miarę możliwości są uwzględniane w opracowaniu programów praktyk zawodowych (przedstawiono protokoły zebrań). Studenci potwierdzili swój udział w tego typu spotkaniach; zgłaszane przez nich problemy z realizacją praktyk śródrocznych spotkały się z pozytywną reakcją władz Instytutu, które zamierzają zastąpić ten typ praktyki praktyką ciągłą w wypadku specjalności *animacja kultury* i *edukacja medialna i dziennikarska*. Świadczy to o dobrym przepływie informacji i doskonaleniu procesu organizacji kształcenia. System kontroli i zaliczania praktyk na ocenianym kierunku uznać można za właściwy i wystandaryzowany.

Plany oraz programy praktyk są też opiniowane przez interesariuszy zewnętrznych (np. podczas spotkania członków Rady Interesariuszy Zewnętrznych IH w dniu 26 I 2015 r.). Przedstawiciele pracodawców na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili swój współdział z kształtowaniem programu praktyk oraz wymianę opinii na ich temat z opiekunami z ramienia Uczelni (współpraca przy sylabusach, ustalaniu wymagań dla studentów w ramach praktyk, uczestnictwo w egzaminach, wpływ na kształt arkusza pohospitacyjnego).

Końcowym sposobem weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia na danym kierunku studiów jest praca dyplomowa (licencjacka i magisterska). Zasady redagowania pracy dyplomowej, jej wymogi treściowe oraz procedury dotyczące egzaminu dyplomowego określają punkty 8 i 9 *Regulaminu studiów*, a szczegółowe regulacje – *Kryteria oceny pracy dyplomowej* oraz *Regulamin przeprowadzania egzaminu dyplomowego na kierunku filologia polska*, udostępnione na stronie internetowej Instytutu; opracowano także nowy wzór recenzji (zatwierdzony w I 2015). Zgodnie z *Zarządzeniem nr 21/2013 Rektora PWSZ w Tarnowie z dnia 9 maja 2013r.* stosowana jest procedura antyplagiato (zaświadczenia o sprawdzeniu prac przez system znajdowały się w teczkach osobowych, przedstawionych zespołowi oceniającemu). Wyboru tematu i opiekuna pracy dyplomowej studenci dokonują po zapoznaniu się z sylabusami seminariów zamieszczonymi na stronie internetowej ZFP – na studiach I stopnia pod koniec IV semestru, na studiach II stopnia we wrześniu przed rozpoczęciem I semestru. Tematy prac licencjackich zatwierdzane przez są Radę IH w styczniu, a prac magisterskich – na początku trzeciego semestru. Funkcję promotora prac dyplomowych powierza się nauczycielom akademickim ze stopniem doktora lub doktora habilitowanego na studiach I stopnia oraz nauczycielom akademickim ze stopniem doktora habilitowanego na studiach II stopnia. Również przedstawiona ZO dokumentacja, obejmująca listy prac dyplomowych z ostatnich 3 lat oraz prowadzone aktualnie seminaria potwierdza wdrożenie powyższych procedur. Świadczy to o podjęciu przez władze jednostki skutecznych działań naprawczych, które pozwoliły na wyeliminowanie uchybień w procesie dyplomowania, stwierdzonych w czasie poprzedniej wizytacji (powierzenie opieki nad pracą dyplomową osobie z tytułem zawodowym magistra).

Egzamin dyplomowy ma charakter ustny i odbywa się przed powołaną przez dyrektora Instytutu komisją, w której skład wchodzi przewodniczący, opiekun pracy oraz recenzent. Egzamin obejmuje przedstawienie przez studenta treści pracy dyplomowej oraz odpowiedzi na dwa pytania (promotora i recenzenta), które związane są z problematyką pracy dyplomowej. Stosowanie tej procedury potwierdziły przeanalizowane przez zespół oceniający protokoły prac dyplomowych. Wskazane byłoby rozszerzenie zakresu zagadnień na egzaminie dyplomowym, tak by wykraczały one poza problematykę ściśle związaną z zakresem pracy i tym samym mogły potwierdzać realizację większej liczby zakładanych w programie efektów kształcenia.

Zespołowi oceniającemu udostępniono wybrane losowo teuczki absolwentów, zawierające wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego, oglądowi poddano także karty okresowych osiągnięć studentów. Dokumenty zostały sporządzane zgodnie z wymogami *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów* (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Zespół zapoznał się również z losowo wybranymi pracami dyplomowymi: licencjackimi i magisterskimi. Były one zgodne z kierunkiem studiów, reprezentowały zróżnicowany poziom merytoryczny, a

zwłaszcza metodologiczny (zwracał uwagę niekiedy brak zaplecza teoretycznego). Prace przedstawiały także różny stopień poprawności pod względem stylistycznym i redakcyjnym, opierały się generalnie na właściwie dobranej bibliografii przedmiotu, choć zdarzało się, że przewagę zyskiwały źródła internetowe. W pojedynczych wypadkach zamiast wypełnionego formularza recenzji pojawiały się kilkuzdaniowe recenzje promotora i recenzenta w formie opisowej, o znacznym stopniu ogólności; w niektórych wypadkach oceny z prac zostały zawyżone. Zwraca jednocześnie uwagę bardzo wysoka średnia ocen z prac dyplomowych z ostatniej sesji: na I stopniu 16 osób uzyskało ocenę bardzo dobrą, 14 – dobrą plus lub dobrą, a tylko po jednej osobie: dostateczną i dostateczną plus. Na II stopniu proporcje te wydają się być jeszcze bardziej zachwiane: 25 ocen bardzo dobrych, 2 – dobry plus i jedna – dobra, przy czym niższych ocen nie odnotowano. Konieczne zatem wydaje się wdrożenie przyjętego przez Radę Instytutu nowego wzoru formularza recenzji pracy dyplomowej wraz z kryteriami dotyczącymi oceny pracy dyplomowej, które pozwolą precyzyjniej ocenić pracę dyplomową, będą sprzyjać podniesieniu ich jakości oraz zapobiegną ich przeszacowywaniu.

Obecnie na I filologii polskiej studiuje 102 studentów, przy czym ich liczba na kolejnych latach sukcesywnie maleje – na I stopniu kształcą się: 43 osoby na III roku, 33 na II, 26 na I. Na II stopniu studiuje 61 osób: 23 na I roku i 38 na II roku. W ciągu ostatnich trzech lat stopniowo zwiększa się liczba studentów niepodjęających lub rezygnujących z kształcenia w trakcie studiów: na 118 osób rozpoczynających kształcenie w roku 2009/2010 na I stopniu studia ukończyło 61 studentów, dla rocznika rozpoczynającego studia w 2011/2012 relacja ta wynosiła już: 71 do 32. Na II stopniu odsiew jest dużo mniejszy – w roczniku rozpoczynającym kształcenie w roku akademickim 2011/2012 na 62 osoby studiów nie ukończyło 6 studentów, w roczniku rozpoczynających 2013/2014 – na 35 osób ze studiów zrezygnowało 7. Odsiew studentów dokonuje się przede wszystkim na pierwszych rocznikach studiów obu poziomów. Autorzy raportu wskazują tu wspólne dla obu poziomów przyczyny: niepodjęcie studiów, rezygnacja spowodowana podjęciem niewłaściwej decyzji o wyborze kierunku studiów, przeniesienie na inny kierunek studiów; skreślenie z listy studentów z powodu niezaliczenia semestru (brak zaliczenia przedmiotu lub grupy przedmiotów); problemy natury materialnej lub osobistej oraz emigracja zarobkowa.

- 4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Monitorowaniem karier zawodowych i losów absolwentów zajmuje się Biuro Karier i Projektów PWSZ w Tarnowie. W przedstawionej Zespołowi Oceniającemu dokumentacji szczególnie interesujące okazały się zwłaszcza wyniki z badań fokusowych kierunku *filologia polska* realizowanych w ramach projektu *KLEKSS BIS Kapitał Ludzki – Edukacyjny Komponent strategii szkoły* (2012 r.) – dostępne na stronie Biura Karier i Projektów raporty *Badania absolwentów PWSZ w Tarnowie – pilotaż (2011-2012)* oraz *Losy absolwentów PWSZ w Tarnowie. Raport 2014*. Zarówno w *Raporcie samooceny*, jak w rozmowach z władzami ocenianego kierunku potwierdzono, że wyniki monitorowania karier zawodowych absolwentów zostały uwzględnione w toku modyfikowania programów studiów I i II stopnia.

Biuro analizuje także zasoby informacyjne portali urzędów pracy z regionu tarnowskiego oraz Małopolski, m.in. tzw. „barometr zawodów”, czyli prognozy zapotrzebowania na zawody w województwie małopolskim tworzonych dla każdego powiatu przez pracowników powiatowych urzędów pracy. Na podstawie tych analiz oczekiwano np. zwiększonego

naboru na specjalność animacja kultury, zainteresowanie studentów nie okazało się jednak zbyt duże, dlatego władze Instytutu myślą o modernizacji programu kształcenia i nazwy specjalności na *menager kultury*.

Na kształt aktualnego programu kształcenia miały wpływ wyniki badań fokusowych kierunku filologia polska, realizowane w ramach projektu „KLEKSS BIS Kapitał Ludzki – Edukacyjny Komponent strategii szkoły” w 2012 r. oraz opinie absolwentów, zebrane przez BKiP. Interesariusze zewnątrzni wchodzi w skład Instytutowej Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Interesariuszy Zewnętrznych IH, która zaopiniowała plany praktyk podczas spotkania w dniu 26 I 2015 r. Władze Instytutu zapewniają, iż koncepcja kształcenia jest elastycznie kształtowana w zależności od zmian zachodzących na rynku pracy. Efekty tych działań będzie można jednak ocenić po przeprowadzeniu planowanych modyfikacji programów kształcenia.

Do przeprowadzenia badania wykorzystano ankietę udostępnioną w formie elektronicznej, opracowaną w ramach Małopolskiego Partnerstwa na rzecz Kształcenia Ustawicznego. Ankieta składała się z części ogólnej i 3 modułów tematycznych, odnoszących się do aktywności zawodowej respondentów. Pierwszy moduł - część ogólną - wypełniały wszystkie osoby biorące udział w badaniu. Pytania w niej zawarte koncentrowały się na: określeniu sytuacji zawodowej badanych, migracjach społeczno-zawodowych oraz podnoszeniu kwalifikacji przez absolwentów PWSZ w Tarnowie. Drugi moduł skierowano do osób pracujących. W tej części badani udzielali odpowiedzi na pytania o staż i formę pracy. Pytano ich także o podstawę zatrudnienia i wysokość wynagrodzenia. Określali, w jakim stopniu wykorzystują wiedzę i umiejętności nabyte w trakcie studiów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie w swojej obecnej pracy. Trzeci moduł dedykowany był osobom, które - w trakcie trwania badań – nie były zatrudnione. Zapytano je o długość pozostawiania bez pracy oraz o oczekiwane wynagrodzenie, za które zgodziłyby się podjąć zatrudnienie.

W badaniu założono udział wszystkich osób, które będąc na ostatnim roku studiów w PWSZ wyraziły zgodę na udział w badaniu losów zawodowych absolwentów. Wysłano zaproszenia do uzupełnienia ankiety do 300 absolwentów kierunku *filologia polska*, ankietę wypełniło 99 absolwentów (zwrotność 33%), w tym 70 absolwentów studiów I stopnia oraz 29 - studiów II stopnia. W Raporcie z badań przedstawiono wyniki ilościowe, nie zamieszczając szczegółowych wniosków i rekomendacji służących doskonaleniu jakości kształcenia. Godnym rozważenia jest udoskonalenie procesu monitorowania karier zawodowych absolwentów poprzez włączenie elementów metodyki badań fokusowych i poszerzenie grona respondentów o pracodawców zatrudniających absolwentów.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1) Zakładane dla ocenianego kierunku efekty kształcenia na I i II stopniu zgodne są z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji oraz koncepcją rozwoju kierunku, a ich odniesienie do efektów obszarowych w jest właściwe. Zakładane efekty kształcenia na kierunku *filologia polska* o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy i umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu. Efekty kształcenia zostały udostępnione na stronie internetowej. Macierz dla obu poziomów kształcenia pozwala stwierdzić, że

przyporządkowane poszczególnym modułom efekty kształcenia powiązane są z kierunkowymi efektami kształcenia i umożliwiają ich osiągnięcie. W pojedynczych wypadkach pojawiają się jednak wątpliwości co do korelacji kierunkowych efektów kształcenia z obszarowymi i przedmiotowymi. Dodatkowo na profilu praktycznym warto zadbać o zwiększenie przewagi efektów z zakresu umiejętności i kompetencji nad efektami z zakresu wiedzy.

2) Efekty kształcenia dla programu studiów na ocenianym kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały i komunikatywny, treści programowe zawarte w sylabusach są osiągalne i sprawdzalne.

3) Na filologii polskiej obowiązuje czytelny i wieloetapowy system weryfikacji efektów kształcenia, który pozwala na ocenę stopnia osiągnięcia założonych dla kierunku efektów kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny. Sylabusy poszczególnych modułów zawierają opis sposobu weryfikacji efektów realizowanych przez przedmioty, dobrze na ocenianym kierunku funkcjonuje system kontroli i zaliczania praktyk. Kryteria oceniania zostały wystandaryzowane, ale nie zostały jeszcze w pełni wdrożone – zastrzeżenia budzi sposób oceniania prac etapowych (często brak komentarzy nauczycieli) oraz – w niektórych wypadkach – prac dyplomowych (zawyżanie ocen).

4) PWSZ w Tarnowie monitoruje kariery zawodowe absolwentów. Instytut Humanistyczny otrzymuje wyniki badań dotyczące absolwentów, w szczególności absolwentów kierunku *filologia polska*. Wyniki badań tylko częściowo służą do wprowadzania modyfikacji programów kształcenia na kierunku filologia polska. Należy jednak docenić, że Instytut Humanistyczny wdraża rekomendacje dotyczące programów kształcenia wynikające z badania fokusowego, w którym uczestniczyli pracodawcy i absolwenci.

3. Program studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Studia na kierunku filologia polska są realizowane zgodnie z profilem praktycznym, na poziomie I i II stopnia i jako jednoobszarowe mieszczą się w obszarze nauk humanistycznych w zakresie dyscyplin naukowych: literaturoznawstwa i językoznawstwa. Aktualnie realizowane programy kształcenia opracowane zostały dla studiów stacjonarnych oraz skorelowane z efektami kształcenia założonymi dla kierunku filologia polska. Studia na I stopniu trwają 3 lata (6 semestrów). Od rekrutacji 2012/2013 (po modyfikacji programu) łączna liczba godzin zajęć wynosi 2040 oraz 200 godzin praktyki zawodowej. Całkowita liczba punktów ECTS uzyskiwana w wyniku zaliczenia wszystkich modułów oraz praktyki zawodowej równa jest 180, co zgodne jest z liczbą godzin potrzebną do uzyskania kwalifikacji licencjata oraz wymaganą punktacją. Obciążenie studenta pracą w każdym semestrze wynosi 30, a w ciągu roku akademickiego – 60 ECTS. Program kształcenia obejmuje moduły przedmiotów podstawowych, kierunkowych, uzupełniających, przedmioty do wyboru oraz moduły specjalnościowe wraz z praktyką zawodową.

Blok przedmiotów kierunkowych pozwala studentom ocenianego kierunku uzyskać wiedzę z zakresu historii literatury, podstaw teorii literatury oraz nauki o języku, zaś blok przedmiotów podstawowych i uzupełniających poszerza ogólną wiedzę humanistyczną (dzięki takim przedmiotom jak *Historia Polski na tle Europy*, *Historia filozofii*, *Antropologia kultury*, nowożytny język obcy, łacina czy technologie informacyjne). Uzupełnieniem korpusu zajęć podstawowych są tzw. opcje oraz konwersatoria i wykłady monograficzne, prezentujące szczegółowe problemy językoznawcze lub literaturoznawcze, realizowane w

formie zajęć do wyboru w semestrach od II do VI. Po pierwszym semestrze studenci wybierają także jedną z trzech specjalności, którą realizują od II do V semestru studiów, wraz z praktyką zawodową. Stwierdzić zatem można, iż program kształcenia na I stopniu umożliwia uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta filologii polskiej, obejmującej wiedzę i umiejętności z zakresu historii literatury polskiej z elementami literatury powszechnej, współczesnego języka polskiego oraz jego rozwoju, historii i kultury.

Studia stacjonarne II stopnia na kierunku *filologia polska* o profilu praktycznym trwają 2 lata (4 semestry). Od rekrutacji 2012/2013 łączna liczba godzin zajęć wynosi 840 oraz 170 godzin praktyki zawodowej. Całkowita liczba punktów ECTS uzyskiwana w wyniku zaliczenia wszystkich modułów objętych planem studiów oraz praktyki zawodowej równa jest 120, zgodna jest więc z liczbą godzin potrzebną do uzyskania kwalifikacji magistra oraz wymaganą punktacją. Obciążenie studenta pracą w każdym semestrze wynosi 30 ECTS, a w ciągu roku akademickiego – 60. Podobnie jak na I stopniu w skład programu wchodzi moduły przedmiotów: podstawowych, ogólnych, kierunkowych, uzupełniających, do wyboru oraz specjalnościowych. Student w pierwszym semestrze decyduje o wyborze przedmiotów wchodzących w skład modułu przedmiotów do wyboru, w tym także seminarium dyplomowego oraz specjalności wraz z praktyką zawodową. Studia II stopnia dają możliwość pogłębienia wiedzy o języku polskim i najnowszej literaturze polskiej. Program kształcenia obejmuje przedmioty polonistyczne w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz bloki przedmiotów w zakresie wybranej (kontynuowanej) specjalności.

Praktyczny profil kształcenia zapewniać mają moduły specjalności wraz z praktykami, z których student obowiązkowo wybiera jedną na danym stopniu kształcenia. W latach 2009-2014 na ocenianym kierunku obowiązywały następujące specjalności do wyboru: *animacja społeczno-kulturalna*, *poradnictwo logopedyczne*, *nauczanie języka polskiego jako obcego*, specjalność *nauczycielska w zakresie przedmiotu głównego język polski i przedmiotu dodatkowego język obcy (angielski, francuski, niemiecki)* oraz *medioznawstwo*. Od roku akademickiego 2012/2013 prowadzone są specjalności: *animacja kultury*, *edukacja medialna i dziennikarska* oraz *nauczycielska*, przy czym aktualnie ze względu na niewielkie zainteresowanie nie funkcjonuje *animacja kultury*. Istnienie tych specjalności zależy od wyboru studentów – jak podkreślają władze Instytutu, od roku 2012/2013 wzrosło zainteresowanie specjalnością *nauczycielską* oraz *edukacją medialną i dziennikarską*, a zmalało *animacją kultury*. Wybór ten jednak jest w dużej mierze fikcyjny – ze względu na malejącą liczbę studentów i obowiązujące na Uczelni limity osób w grupach. Na spotkaniu z zespołem oceniającym studenci wyrażali rozczarowanie, iż nie zawiązała się specjalność *animacja kultury* – chęć uczestnictwa zgłosiło 7 osób, natomiast minimum pozwalające na jej otwarcie wynosiło 10. Problem ten dotyczy również pozostałych specjalności – zawiązuje się jedynie ta, na którą decyduje się najwięcej chętnych, pozostali studenci muszą dopasować swój wybór do decyzji większości.

Bazę dla specjalności *edukacja medialna i dziennikarska* stanowiły dotychczas zewnętrzne ośrodki, takie jak TV Kraków, PR Kraków czy TV Tarnowska. Studenci odbywający tam zajęcia korzystali ze specjalistycznego sprzętu oraz pracowni. W semestrze letnim 2014/2015 została uruchomiona pracownia medialna dla studentów specjalności, zaopatrzona w specjalistyczny sprzęt: m.in. oprogramowanie do montażu filmów (Adobe Premiere), montażu dźwięku (Adobe Audition), sprzęt radiowy do zbierania dźwięku, kamerę HD, kamery reporterskie Panasonic, zestawy lamp i mikrofony reporterskie.

Program kształcenia został tak skonstruowany, by specjalności na II stopniu pogłębiały wiedzę, umiejętności i kompetencje zdobyte w ramach tej samej specjalności I stopnia. W wypadku niektórych przedmiotów specjalnościowych wątpliwości budzi jednak zróżnicowanie treści kształcenia na I i II stopniu: dotyczy to przedmiotu *wybrane aspekty komunikowania społecznego* (I stopień) i *teorie komunikowania masowego* (II stopień) w ramach specjalności *edukacja medialna i dziennikarstwo*, które mają zbliżony zestaw lektur. Studenci sygnalizowali również, że zdarzają się sytuacje powielania treści programowych w ramach kontynuowanych specjalności oraz różnych przedmiotów (np. *historii idei i historii filozofii*).

Po ukończeniu specjalności *animacja kultury* absolwenci są przygotowani do pracy w instytucjach kultury i oświaty, organizacjach pozarządowych i placówkach administracji samorządowej; mają umiejętności i kompetencje, które pozwalają na organizowanie działalności publicznej w edukacji, animowania aktywności obywatelskiej i kulturalnej, aktywizowania społeczności lokalnych, zarządzania projektami animacyjnymi, współpracy z sektorem organizacji pozarządowych i społecznej gospodarki rynkowej; po ukończeniu II stopnia absolwent zna problematykę dotyczącą współczesnych mediów lokalnych i środowiskowych, etycznych i prawnych aspektów mediów, roli mediów w edukacji oraz społecznego i kulturowego oddziaływanie mediów; jest przygotowany do podjęcia pracy na stanowiskach samodzielnych i kierowniczych w w/w instytucjach. Kształcenie nauczycieli odbywa się zgodnie z obowiązującymi standardami: absolwent specjalności nauczycielskiej ma wiedzę z zakresu metodyki nauczania literatury i języka polskiego, pedagogiki, psychologii, warsztatu tekstotwórczego ucznia oraz umiejętności i kompetencje społeczne, które pozwalają mu na podjęcie pracy nauczyciela języka polskiego i sprawowania funkcji wychowawcy klasowego w szkołach podstawowych (po ukończeniu studiów I stopnia) i w szkołach wszystkich typów (po ukończeniu studiów II stopnia) (zgodnie z *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 17/2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*, Dz. U. 2012, poz. 131).

W planie studiów I stopnia uwagę zwraca przyporządkowanie przedmiotu *Analiza tekstu* do bloku modułów podstawowych, a nie kierunkowych. Przedmiot ma bowiem charakter językoznawczy, kształcąc – zgodnie z zapisem w sylabusie – umiejętności analizy systemowej językowej, tekstologicznej i stylistycznej różnorodnych tekstów z uwzględnieniem ich kontekstu historycznego i kulturowego. Przedmioty historycznoliterackie uprzywilejowują natomiast epoki dawne: 120 h przypada na *literaturę staropolską i oświecenie*, czyli tyle samo, ile na *literaturę współczesną od 1939*.

Plany studiów uwzględniają wszystkie przedmioty z podziałem na semestry, zawierają przypisaną im liczbę godzin oraz odpowiednią punktację ECTS, podają formę zajęć, liczbę godzin i sposób zaliczenia przedmiotu. Studenci filologii polskiej mają możliwość kształtowania własnej ścieżki edukacyjnej dzięki ofercie przedmiotów do wyboru. Liczba punktów ECTS przypisanym tym modułom przekracza zgodnie z ustawą 30% punktów, które przypisane zostały poziomowi kształcenia. Program studiów I stopnia przewiduje do wyboru moduły specjalności wraz z praktykami (25 plus 10 ECTS), oraz blok przedmiotów do wyboru (43 ECTS), na które składają się: seminarium dyplomowe (24 ECTS), lektorat (angielski, francuski, niemiecki, włoski lub rosyjski), wychowanie fizyczne oraz przedmiot *Komputerowe przygotowanie tekstu* lub *Programy komputerowe w pracy humanisty*; a także przedmioty

zgrupowane pod nazwami opcja, konwersatorium oraz kompetencje społeczne. Opcje to przedmioty proponowane przez ZFP (*Turpizm we współczesnej literaturze polskiej* lub *Zagadnienia poprawności językowej*), podobnie jak konwersatoria (*Język werbalny w sztukach przedstawiających*, *Literatura i media*, *Współczesna polszczyzna w mediach*, *Kultura regionu*, *elementy antropologii kultury*); kompetencje społeczne to natomiast przedmioty ogólnouczelniane (*Komunikacja interpersonalna* oraz *Kształtowanie twórczego rozwoju*). Student obowiązkowo wybiera po jednym przedmiocie w ramach poszczególnych grup na III roku studiów. Lista przedmiotów do wyboru oraz sylabusy zostały przedstawione zespołowi oceniającemu.

Na II stopniu: przedmiotom do wyboru przypisano w sumie 60 ECTS, w tym lektorat języka obcego (6 ECTS), seminarium magisterskie (48) oraz opcje i wykład monograficzny (6 ECTS); wybierana specjalność razem z praktykami – 32 ECTS. Zgodnie z przedstawioną listą studenci w III semestrze wybierają aktualnie spośród opcji: *Podróże literackie*, *Teoria języka artystycznego* oraz *Główne koncepcje badań składniowych*. W semestrze IV: do wyboru jest wykład monograficzny: *Etyka słowa*, *Ikonolatria i ikonoklazm w historii i metaforze* oraz *Starość jako temat kultury*.

Trudna do uchwycenia wydaje się zasada różnicująca między opcjami i konwersatorium, stanowiącymi przedmioty do wyboru oferowane przez pracowników ZFP. Władze tłumaczą ją tradycyjnym podziałem obowiązującym w Instytucie, warto by jednak przemyśleć jego zasadność, dążąc do przejrzystego systemu wyboru między przedmiotami fakultatywnymi. Jednocześnie w niektórych wypadkach realne różnice między przedmiotami do wyboru okazują się niewielkie, dotyczy to np. wyboru między *Komputerowym przygotowaniem tekstu* a *Programami komputerowymi w pracy humanisty*, co sygnalizowali zespołowi oceniającemu również studenci. Podkreślić też należy, iż studenci sygnalizowali utrudniony wybór seminariów dyplomowych – nabór na nie odbywa się według zasady „kto pierwszy, ten lepszy”, niejednokrotnie zmuszając studentów do udziału w seminariach niezgodnych z zainteresowaniami. Należałoby szczególną uwagę zwrócić na ten aspekt organizacji procesu kształcenia, tak by urealnić możliwość kształtowania własnej ścieżki kształcenia przez studenta.

Generalnie program na ocenianym kierunku ma charakter tradycyjny, preferuje nastawienie historyczno- (430 h historii literatury, 60 h łącznie literatury powszechnej i dla dzieci i młodzieży; dodatkowo historia filozofii i historia Polski w bloku przedmiotów podstawowych) i teoretycznoliterackie (90 h poetyki) oraz przedmioty obejmujące współczesne i historyczne językoznawstwo (w sumie 510 h). W niewielkim stopniu zaznacza się otwarcie kulturowe, realizowane jedynie podczas przedmiotu *sztuki audiowizualne* oraz w ramach przedmiotu do wyboru: *Elementy antropologii kultury* bądź *Kultura regionu*. Na II stopniu blok kierunkowy kładzie nacisk na literaturę najnowszą oraz przedmioty teoretyczne (choć zastanawia, dlaczego teorii języka jest dwa razy więcej niż teorii literatury, czyli odpowiednio 120 i 60 h). Zwraca uwagę fakt, iż znaczący udział w bloku przedmiotów kierunkowych na profilu praktycznym mają moduły uprzywilejowujące ujęcie historyczne (zwłaszcza I stopień) i teoretyczne (zwłaszcza II stopień), nastawione na osiągnięcie wiedzy: *teoria literatury* i *teoria języka*, *historia idei*, także *teoria kultury* zakwalifikowana do bloku przedmiotów podstawowych; praktyczność poza specjalnościami zapewniają jedynie *praktyczna stylistyka* (I stopień) oraz *warsztaty pisania* na II stopniu. Przy okazji planowanych zmian programowych związanych z dostosowaniem programów kształcenia do nowych regulacji

prawnych, warto byłoby przemyśleć aktualną ofertę programową, unowocześniając jej formułę, silniej różnicując pulę przedmiotów do wyboru oraz umocowując wiedzę polonistyczną w kontekstach przemian kulturowych i poststrukturalistycznych metodologii, a także kładąc nacisk na praktyczne nastawienie przedmiotów kierunkowych.

Sekwencja przedmiotów określona w planach studiów kierunku *filologia polska* na obu stopniach w właściwy sposób umożliwia osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Program studiów I i II stopnia spełnia również wymagania pod względem czasu trwania studiów oraz liczby punktów ECTS zdobywanych w toku edukacji. Osiągnięciu efektów kształcenia służy przypisany do każdego przedmiotu odpowiedni dobór treści kształcenia, formy zajęć dydaktycznych, metody kształcenia oraz metody weryfikacji i kryteriów oceny efektów kształcenia. Tworzą one spójną całość i umożliwiają osiągnięcie założonych kierunkowych efektów kształcenia (z zastrzeżeniem, że nie zostały określone efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności). Zajęcia prowadzone na kierunku mają formy wykładów, ćwiczeń i seminariów. Proporcje między wykładami a innymi formami zajęć (ćwiczenia, seminaria, praktyki) są właściwe, na I stopniu wykłady obejmują tylko 390 h (ok. 17 %), na II stopniu – 210 h (ok. 20 %). Przewagę w procesie kształcenia mają zatem zajęcia ćwiczeniowe, ważne zwłaszcza ze względu na profil praktyczny kierunku, co ma istotne znaczenie w programie studiów o profilu praktycznym. Przemyśleć należałoby jedynie relatywnie duży udział formy wykładu na specjalności *animacja kultury* na II stopniu – tu na 120 h ćwiczeń przypada aż 60 h wykładu.

Zasady budowania systemu punktów ECTS na ocenianym kierunku zgodne są z obowiązującymi przepisami prawa, zaś szczegółowe regulacje dotyczące zaliczania osiągnięć studenta, uznawania i przenoszenia efektów kształcenia określa § 41 *Regulaminu Studiów I i II stopnia PWSZ w Tarnowie* przyjęty *Uchwałą Senatu nr 17 z dnia 26 IV 2013 r.* Liczba punktów ECTS dla studiów I stopnia na kierunku *filologia polska* wynosi 180, na studiach II stopnia – 120. Zaliczenie semestru następuje w momencie uzyskania przez studenta 30 pkt. ECTS (60 pkt. ECTS na zaliczenie roku). Każdy moduł ma oszacowany nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz przypisane punkty ECTS, przyjęto właściwą zasadę, zgodnie z którą uzyskanie jednego punktu ECTS wymaga od studenta około 25–30 godzin pracy. Opracowując program kształcenia w 2012 r., szacowano nakład pracy studenta w ramach poszczególnych modułów, korzystając z opinii studentów wyrażonych w anonimowych ankietach (przedstawionych zespołowi oceniającemu) oraz opinii nauczycieli akademickich. Również punktacja ECTS przypisana odpowiednim modułom w ramach specjalności nauczycielskiej zgodna jest ze standardami kształcenia nauczycieli.

Analiza tabeli nakładu pracy studenta, która znajduje się w sylabusie, budzi jednak pewne wątpliwości co do jej przejrzystości i funkcjonalności. Przede wszystkim zrezygnowano z rozpisania ECTS na godziny (w tabeli przy obciążeniach studentów wpisuje się wycenę punktową) oraz przewidziano wąski repertuar form wskazujących na samodzielny pracę studenta: studiowanie tematyki zajęć oraz przygotowanie do egzaminu / zaliczenia. Rozkład punktów w tabeli wydaje się w wielu sylabusach w dużej mierze mechaniczny: jeśli 30-godzinny przedmiot ma 3 punkty, to przypisuje się 1 punkt za godziny kontaktowe, 1 za „studiowanie tematyki” zajęć oraz 1 za przygotowanie się do zaliczenia. W wypadku 2 ECTS rozkład wygląda najczęściej: 1 punkt za udział w ćwiczenia i po 0,5 punktu za studiowanie tematyki i przygotowanie do zaliczenia. Zastanawia również samo sformułowanie: „samodzielne studiowanie tematyki wykładu/ćwiczeń”, pod którym zapewne kryje się nakład

pracy na czytanie lektur. W niektórych wypadkach nakład ów budzi wątpliwości, jak w przedmiocie *Literatura współczesna od 1939 r.* na I stopniu (30 h wykładu), gdzie na przeczytanie 45 tekstów literackich i 16 opracowań (z literaturą uzupełniającą) student otrzyma 0,5 punktu, czyli poświęci na lekturę ok. 12-15 h. Dodatkowo w ramach tego przedmiotu obowiązuje praca pisemna oraz egzamin – oszacowanie go na 2 punkty wydaje się więc zbyt optymistyczne. Z kolei konwersatorium *Język werbalny w sztukach przedstawiających* to 30 h ćwiczeń wycenionych na 3 ECTS z 20 lekturami podstawowymi i 10 uzupełniającymi z typowym rozkładem punktów w tabeli: po 1 za „studiowanie tematyki” zajęć i za przygotowanie się do zaliczenia. 30-godzinne ćwiczenia *Etyczne i prawne aspekty mediów* zakładają aż 49 lektur przy 1 ECTS przypisanym na studiowanie tematyki. Mało prawdopodobne jest też opanowanie 68 lektur w ciągu 30 h przeznaczonych na samodzielne studiowanie tematyki w ramach 60 h wykładu *Literatura staropolska i oświecenie*; z kolei w sylabusie do ćwiczeń z tego przedmiotu pojawia się adnotacja „literatura zgodna z podaną do wykładu”, mimo iż treści kształcenia zostały sprecyzowane i zróżnicowane względem treści realizowanych na wykładzie. Wątpliwości związane z atrybucją punktów ECTS pojawiają się także w przedmiocie *Leksykologia, leksykografia* – student powinien przeczytać co prawda tylko 3 lektury podstawowe, ale w ramach lektury uzupełniającej pojawia się aż 139 pozycji, przy czym na studiowanie tematyki przeznaczono 0,5 punktu, czyli nie więcej niż 15 h. *Sztuki audiowizualne* wyceniono na 2 punkty, z czego 0,5 przeznaczono na „studiowanie tematyki”, a 0,5 na przygotowanie do zaliczenia/egzaminu przy 16 lekturach obowiązkowych i 35 fakultatywnych. *Retoryka z komunikacją społeczną* natomiast to 60 h ćwiczeń, wycenionych na 5 ECTS; studenci przygotowują w ramach tego przedmiotu referaty, wystąpienia ustne, przemówienia oraz streszczenia. Małe zróżnicowanie form samodzielnej pracy student w tabeli sprawia, że trudno określić, jak oszacowany został nakład pracy – w rubrykach pojawia się standardowy podział: po 1,5 ECST na „studiowanie tematyki ćwiczeń” i przygotowanie do zaliczenia. Z kolei *Analiza tekstu* to 30-godzinny przedmiot na I stopniu, który zakłada jedynie 6 lektur podstawowych i 5 fakultatywnych oraz kończy się zaliczeniem z oceną, przyporządkowano mu jednak aż 4 punkty ECTS. Z tabeli nakładu pracy wynika, że student przygotowuje się 45 h do zaliczenia i tyleż samo do ćwiczeń.

O ile nakład pracy na większość przedmiotów nie został wyceniony wysoko (przedmiotom kierunkowym obejmującym 30 h przypisano po 2 ECTS), to tyle zaskakuje wycena ECTS towarzysząca seminarium dyplomowym: na I stopniu 24 ECTS, na II stopniu - 48. W tabeli nakładu pracy na samodzielne napisanie pracy licencjackiej przewidziano 18 ECTS, czyli aż 450-540 h. Wątpliwości budzi zwłaszcza oszacowanie seminarium magisterskiego: aż 13 ECTS przyznano za udział w zajęciach, które trwają 120 h; na pisanie pracy przeznaczono 26 ECTS, czyli 650-780 h, przygotowanie do egzaminu – 9 ECTS, czyli 225-270 h, razem: 48 ECTS, czyli więcej niż 1/3 wszystkich punktów ECTS na II stopniu. Władze Instytutu tłumaczyły to dużym realnym nakładem pracy własnej studenta oraz licznymi godzinami konsultacji mailowych. Nakład ten jednak wydaje się znacząco przeszacowany, należałoby przemyśleć możliwość urealnienia punktacji ECTS, a „zaoszczędzone” punkty przypisać niektórym nisko wycenionym przedmiotom kierunkowym i podstawowym. Pamiętać jednocześnie należy, by liczba ECTS przypisywanych przedmiotom do wyboru, wśród których znajduje się moduł dyplomowy, pozostała na poziomie powyżej 30% ECTS. Podsumowując, na ocenianym kierunku refleksji i korekty wymaga przyporządkowanie punktów ECTS poszczególnym przedmiotom.

Duże zastrzeżenia budzi realizacja efektu FP2P_U21 – „potrafi przetłumaczyć na język polski dowolny tekst obcojęzyczny”, bowiem na kierunku *filologia polska*, studia I i II stopnia nie są prowadzone zajęcia w językach obcych. Odbywają się lektoraty języka obcego (języka angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego), jednak brakuje zajęć w języku obcym. Wprawdzie studenci *filologii polskiej* mogą uczestniczyć w wykładach otwartych z zakresu kulturoznawstwa, literaturoznawstwa i językoznawstwa kierowanych do studentów Zakładu Filologii Angielskiej, Zakładu Filologii Romańskiej i Zakładu Filologii Germańskiej realizowanych najczęściej przez nauczycieli akademickich z zagranicznych uczelni partnerskich, jednak brakuje zainteresowania studentów udziałem w tych wykładach. Wydaje się, iż sam udział w lektoratach nie pozwala na osiągnięcie podanego wyżej efektu, stąd konieczność podjęcia działań zmierzających do podniesienia kompetencji w zakresie praktycznego posługiwania się językiem obcym przez polonistów.

Plany i programy praktyk na ocenianym kierunku stanowią spójną całość. Programy studiów I i II stopnia określają szczegółowe zasady i formy odbywania praktyk, zawierają liczbę ich godzin i terminy realizacji, wskazują właściwe dlań efekty kształcenia, metody sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz przyporządkowują punkty ECTS. Student realizuje praktyki zawodowe w ramach wybranej specjalności: na studiach I stopnia obejmują one 200 godzin, a za ich realizację student otrzymuje łącznie 10 pkt. ECTS; na studiach II stopnia – 170 godzin (12 pkt. ECTS). Studenci samodzielnie znajdują miejsca odbywania praktyk, w razie trudności mogą zaś skorzystać z bazy miejsc praktyki (w roku akademickim 2013/2014 studenci obu stopni realizowali praktyki w 125 wybranych przez siebie instytucjach). Placówki te to m.in. szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne, ośrodki kultury, rozgłośnie radiowe, stacje telewizyjne, redakcje czasopism i portale internetowe. Bazę dla specjalności *edukacja medialna i dziennikarska* stanowiły dotychczas zewnętrzne ośrodki, takie jak TV Kraków, PR Kraków czy TV Tarnowska. Studenci odbywający tam zajęcia korzystali ze specjalistycznego sprzętu oraz pracowni. W semestrze letnim 2014/2015 została uruchomiona pracownia medialna dla studentów specjalności, zaopatrzona w specjalistyczny sprzęt: m.in. oprogramowanie do montażu filmów (Adobe Premiere), montażu dźwięku (Adobe Audition), sprzęt radiowy do zbierania dźwięku, kamerę HD, kamerki reporterskie Panasonic, zestawy lamp i mikrofony reporterskie.

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Plany i programy praktyk na ocenianym kierunku stanowią spójną całość. Programy studiów I i II stopnia określają szczegółowe zasady i formy odbywania praktyk, zawierają liczbę ich godzin i terminy realizacji, wskazują właściwe dlań efekty kształcenia, metody sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz przyporządkowują punkty ECTS. Student realizuje praktyki zawodowe w ramach wybranej specjalności: na studiach I stopnia obejmują one 200 godzin, a za ich realizację student otrzymuje łącznie 10 pkt. ECTS; na studiach II stopnia – 170 godzin (12 pkt. ECTS). Studenci samodzielnie znajdują miejsca odbywania praktyk, w razie trudności mogą zaś skorzystać z bazy miejsc praktyki (w roku akademickim 2013/2014 studenci obu stopni realizowali praktyki w 125 wybranych przez siebie instytucjach). Placówki te to m.in. szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne, ośrodki kultury, rozgłośnie radiowe, stacje telewizyjne, redakcje czasopism i portale internetowe. Dobór miejsc i opisany wyżej (w punkcie 2) system weryfikacji przypisanych praktykom efektów kształcenia umożliwi

studentom nabycie założonych przez program specjalności umiejętności praktycznych. Również studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili, że program praktyk zapewnia im uzyskanie zakładanych umiejętności i kompetencji.

Student filologii polskiej PWSZ w Tarnowie może ubiegać się o podjęcie studiów w trybie Indywidualnego Toku Studiów (ITS), określonego w § 14 *Regulaminu Studiów I i II stopnia*, przyjętego *Uchwałą Senatu nr 17/2013 z dnia 26 IV 2013 r.* Decyzję w sprawie Indywidualnego Toku Studiów podejmuje Rektor, natomiast dyrektor Instytutu w porozumieniu z kierownikiem zakładu określa szczegółowe warunki realizacji ITS. Zgodę na studiowanie w trybie indywidualnym mogą otrzymać studenci odbywający część studiów w innych uczelniach krajowych lub zagranicznych, studiujący na więcej niż jednym kierunku studiów, wychowujący dzieci, niepełnosprawni lub przewlekle chorzy, członkowie organów kolegialnych. Indywidualny Tok Studiów nie zwalnia z obowiązku zaliczenia przedmiotów/modułów przewidzianych planem studiów. Formami ITS są Indywidualna Organizacja Studiów oraz Indywidualny Program Studiów. Studenci kształcący się zwykłym trybem mogą również indywidualnie zaliczać treści programowe w porozumieniu z prowadzącym nauczycielem akademickim.

Warunki odbywania studiów przez studentów niepełnosprawnych określa §16 *Regulaminu Studiów I i II stopnia*. Zgodnie z nim, student niepełnosprawny lub przewlekle chory ma prawo uczestniczyć w pełnej ofercie dydaktycznej lub studiować w trybie ITS. Dyrektor Instytutu na pisemny wniosek studenta określa warunki odbywania studiów, dostosowując je do indywidualnych możliwości studenta, rodzaju niepełnosprawności i stanu zdrowia. W uzasadnionych przypadkach dyrektor instytutu zasięga opinii Pełnomocnika Uczelni ds. Osób Niepełnosprawnych. Dla niepełnosprawnego lub przewlekle chorego studenta dyrektor instytutu może wyznaczyć opiekuna spośród nauczycieli akademickich. Na pisemny wniosek studenta niepełnosprawnego lub przewlekle chorego rektor może wyrazić zgodę na odbywanie indywidualnych konsultacji oraz przystępowanie do zaliczeń i egzaminów w jego miejscu zamieszkania. Aktualnie wśród studentów kierunku *filologia polska* uczelni są 3 osoby niepełnosprawne (2 na studiach I stopnia i 1 na studiach II stopnia).

Założone dla ocenianego kierunku efekty kształcenia i treści programowe określone w sylabusach są zasadniczo spójne. Można zatem uznać, iż naprawiono uchybienia dotyczące ujednoczenia i uszczegółowienia opisów przedmiotów w postaci sylabusów, stwierdzone w czasie poprzedniej wizytacji. Osiąganiu efektów kształcenia sprzyjają wskazane w sylabusach metody dydaktyczne, sposoby weryfikacji efektów kształcenia oraz zróżnicowanie form zajęć (ćwiczenia, konwersatoria, wykłady). W sylabusach powtarza się ogólna informacja, iż kryteria oceny zgodne są z kryteriami oceniania wypowiedzi ustnej lub pisemnej, przyjętymi w ZFP.

Dokładniejsza analiza sylabusów daje podstawę do sformułowania kilku uwag. Zastanawia przede wszystkim funkcjonalność sylabusa – dokumentu szczegółowego i rozbudowanego, w którym konsekwentnie niewypełniane są rubryki od 25 do 28 w tabelach, dotyczące przyporządkowania przedmiotu do obszaru kształcenia, sposobu określania punktów ECTS i ich liczby. Tabela nr 1 powtarza efekty kształcenia wymienione wcześniej w punkcie 18. tabeli otwierającej sylabus, poszerzając je jedynie o odniesienia do efektów obszarowych. Tabela nr 2. *Kryteria oceny osiągniętych efektów kształcenia* zajmuje w niektórych sylabusach nawet 2-3 strony, trzeci raz powtarzając opis efektów kształcenia, a w gruncie rzeczy schematycznie i mało czytelnie informując o kryteriach ich oceniania: przy każdym

efekcie pojawia się uwaga stopniująca osiągnięcie danego efektu – „ma więcej niż podstawową wiedzę”, „ma więcej niż dobrą uporządkowaną wiedzę”, „dobrze zna”, „lepiej niż dobrze zna”, „ma dobrą wiedzę”, „ma więcej niż dobrą wiedzę”. Z kolei tabelę nakładu pracy warto by rozszerzyć, tak by uwzględniała udział przygotowania prac zaliczeniowych i etapowych przez studenta (o czym była już wyżej mowa).

Zauważyć też trzeba, iż opis przedmiotowych efektów kształcenia w sylabusach bardzo często powtarza opis efektów kierunkowych, nie uszczegóławiając ich i nie dostosowując do treści programowych przedmiotu. Dotyczy to sporej grupy sylabusów, np. *Wiedzy o historii języka polskiego, Retoryki z komunikacją społeczną, Sztuk audiowizualnych, Elementów antropologii kultury, Kultury regionu, Zagadnień poprawności językowej, Współczesnej polszczyzny w mediach, Historii Polski, Analizy tekstu, Leksykologii, leksykografii, Literatury najnowszej, Historia idei komunikacji*. Tak samo brzmiący efekt przedmiotowy „ma uporządkowaną wiedzę szczegółową o kulturze języka w sposób zorientowany na zastosowania praktyczne” (powtarzający efekt FP1P_W12 na I stopniu) pojawia się elementach *Antropologii kultury, Kultury regionu*, a także *Historii Polski na tle historii Europy*, bez uwzględnienia specyfiki tych przedmiotów.

Nauczyciele akademicy na spotkaniu z zespołem oceniającym poddali krytyce ideę sylabusa, który doprowadza do „scholaryzacji” kształcenia na studiach, jest narzędziem biurokratyzacji i ogranicza relację mistrz – uczeń. Tym bardziej jednak należałoby zadbać o sfunkcjonalizowanie sylabusa i jego właściwe, dopasowane do indywidualnej wizji przedmiotu i jego specyfiki formułowanie efektów przedmiotowych, tak by dokument ten stanowił realne i praktyczne narzędzie w prowadzeniu dydaktyki. Wzorzec sylabusa jest ogólnouczelniany, ale poszczególne jego elementy składowe są zatwierdzane przez Radę Instytutu, zatem pracownicy kierunku mogą mieć wpływ na jego ostateczny kształt.

Deklarowane w sylabusach metody kształcenia są różnorodne i zostały dopasowane do zakładanych efektów kształcenia. Obejmują m. in. wykłady, ćwiczenia praktyczne, wystąpienia ustne, prezentacje, analizę tekstów, dyskusje, eseje, quizy czy symulacje; zastanawiają jedynie określenia miniwykład i minireferat (w sylabusie przedmiotu *Literatura powszechna* na I roku). Nauczyciele akademicy na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili możliwość rozwoju zawodowego związanego z doskonaleniem umiejętności dydaktycznych – uczelnia organizuje kursy dotyczące nowoczesnych metod kształcenia i e-learningu (np. „Użytkowanie oraz możliwość wykorzystania programów Excel, Access, Power Point i innych programów graficznych do przygotowywania pomocy dydaktycznych” w ramach projektu „PR KADR – Program Rozwoju Kadr”). O metodycznej autorefleksji świadczy również publikacja przygotowana przez nauczycieli akademickich ZFP pt. *Warsztat pisarski autora pierwszej polonistycznej pracy dyplomowej* (Tarnów 2013), trwają również prace nad książką dotyczącą głównych problemów dydaktyki szkoły wyższej z perspektywy wyższej szkoły zawodowej.

Zróżnicowanym metodom kształcenia i weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia towarzyszy niekiedy niska ocena nakładu pracy studenta. *Metodyczne podstawy działalności kulturalnej i animacji*, 30-godzinny przedmiot specjalnościowy, dysponuje ciekawym i bogatym repertuarem metod i narzędzi weryfikacji, przy czym studenci na przygotowanie recenzji wydarzeń kulturalnych, scenariusza zdarzenia kulturalnego i planu organizacyjnego, zakładającego pracę grupową, oraz przeczytanie 5 lektur obowiązkowych i 12 uzupełniających mają tylko 0,5 ECTS. *Diagnozowanie warunków animacji* to z kolei 15 h

ćwiczeń, przewidujących zaliczenie na podstawie: opracowania i zaprezentowania raportu diagnostycznego środowiska lokalnego, przedstawienie analizy narzędzi diagnostycznych, zastosowania metody SWOT, opracowanie mapy aktywności lokalnej, 6 lektur obowiązkowych i 3 uzupełniających, na przygotowanie których przewidziano 0,25, czyli *circa* 7 h. Na II stopniu *Partnerstwo społeczne* realizowane w ramach *animacji kultury* ma 15 h ćwiczeń i 1 ECTS; przedmiot zakłada niewielki nakład pracy (0,25 ECTS) na cząstkowe i końcowe prezentacje studentów, opracowanie projektu lokalnego partnerstwa z pełną dokumentacją, 4 lektury podstawowe oraz 4 uzupełniające.

Wśród osób zatrudnionych dla prowadzenia zajęć na kierunku *filologia polska* nadal nie ma wykładowców z zagranicy, nie proponuje się także kursów prowadzonych w językach obcych. Tym samym podtrzymane zostają uwagi dotyczące tych aspektów programu kształcenia, sformułowane w czasie poprzedniej wizytacji. Jeśli zaś chodzi o kształcenie w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego, zauważyć należy, że władze jednostki podjęły stosowne działania naprawcze, uruchamiając specjalność do wyboru *nauczanie języka polskiego jako obcego*, która funkcjonowała na ocenianym kierunku w latach 2009-2014 (zlikwidowana ze względu na brak zainteresowania).

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Generalnie program studiów realizowany na kierunku *filologia polska* umożliwia osiągnięcie celów i założonych efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta, z zastrzeżeniem dotyczącym umiejętności posługiwania się językiem obcym, gdyż sam udział w lektoratach nie pozwala na osiągnięcie efektu FP2P_U21 – „potrafi przetłumaczyć na język polski dowolny tekst obcojęzyczny”. Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Kształcenie nauczycieli odbywa się zgodnie ze standardami kształcenia. Studenci mają jednak trudności z wyborem interesujących ich specjalności i seminariów, bowiem dominują seminaria językoznawcze. Zasady systemu ECTS na ocenianym kierunku są zgodne z przepisami, zdecydowanej korekty wymaga natomiast oszacowanie nakładu pracy studentów w poszczególnych przedmiotach i przypisana im wycena punktowa.

2) Treści programowe i dostosowane do nich formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość, pozwalając na realizację zakładanych efektów kształcenia. Zastrzeżenia budzi opis modułowych efektów kształcenia, powtarzający niekiedy dosłownie efekty kierunkowe, niedostosowany do treści programowych i specyfiki przedmiotów.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu.

W Zakładzie Filologii Polskiej w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie jest obecnie zatrudnionych 28 nauczycieli akademickich, w przeważającej większości reprezentujących (dyplomy i dorobek naukowy) obszar nauk humanistycznych, dziedzina nauk humanistycznych, dyscypliny literaturoznawstwo i językoznawstwo. Zajęcia na kierunku prowadzi jeszcze 15 nauczycieli zatrudnionych w ramach umowy o pracę w wymiarze ½ etatu oraz umów cywilno-prawnych. Dziewięciu z nich to praktycy prowadzący zajęcia z przedmiotów z zakresu specjalności *nauczycielskiej* oraz

edukacji medialnej i dziennikarskiej. Można uznać, iż liczba i struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż wśród osób zatrudnionych w Zakładzie Filologii Polskiej zaznacza się przewaga nauczycieli akademickich z dyplomem i dorobkiem językoznawczym nad literaturoznawcami, co nie tylko stoi w pewnej sprzeczności z zasadą harmonijnego rozwoju tarnowskiej polonistyki, ale ma także wymierne konsekwencje, takie jak dominacja w planie studiów seminariów dyplomowych z obszaru językoznawstwa, utrudniająca w opinii studentów swobodny wybór seminarium i tematyki pracy dyplomowej o charakterze literaturoznawczym.

- 2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów.

Minimum kadrowe ocenianego kierunku studiów I i II stopnia liczy 13 osób, (4 profesorów, 3 doktorów habilitowanych, 6 doktorów). Nauczyciele akademicy tworzący minimum kadrowe to specjaliści o bogatym, znanym i cenionym w Polsce dorobku naukowym, adekwatnym do objętych realizowanym programem studiów treści i efektów kształcenia, oraz dużym doświadczeniu dydaktycznym. Osoby prowadzące zajęcia praktyczne w ramach modułów specjalnościowych mają doświadczenie zawodowe ściśle związane z programem tych specjalności, są to bowiem nauczyciele akademicy z doświadczeniem praktycznym zdobytym poza uczelnią, dziennikarze radiowi i telewizyjni, rzecznik prasowy, nauczyciele języka polskiego w szkołach.

Na podstawie przesłanej dokumentacji oraz dokumentacji przedłożonej do wglądu podczas wizytacji, a także przeprowadzonych rozmów dokonano analizy spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego, w której uwzględniono posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich. Analizie poddane zostały także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego.

W związku z powyższym należy stwierdzić, iż dla kierunku *filologia polska* zostały spełnione warunki określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), tj. zgodnie z § 12 ust 1 i 2 stanowiącym, iż nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu praktycznym, jeżeli posiada zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku; § 14 ust. 1 zgodnie z którym *minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora*; § 15 ust. 1 *minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień*

naukowy doktora, przy czym do minimum kadrowego dla studiów drugiego stopnia zalicza się nauczycieli akademickich, dla których uczelnia jest podstawowym miejscem pracy; § 13 ust. 1 nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów; analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy nauczyciele akademicy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 tj. nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: 1). 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub będącego osobą, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.3, zwanego dalej „samodzielnym nauczycielem akademickim”); 2). 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

W wyniku weryfikacji akt osobowych osób stanowiących minimum kadrowe stwierdza się, iż wszystkie teczki zawierają kopie dokumentów poświadczających uzyskanie stopni i tytułów naukowych, ponadto kopie dyplomów zostały poświadczone za zgodność z oryginałem. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Teczki zawierają także świadectwa pracy będące potwierdzeniem deklarowanego dorobku praktycznego.

W związku z przeprowadzoną weryfikacją dokumentacji, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Zgodę na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów na poziomie studiów I stopnia wyraziło 13 osób, w tym 7 osób w grupie pracowników samodzielnych nauki posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 6 osób w grupie posiadających stopień naukowy doktora, natomiast na poziomie studiów II stopnia 12 osób, w tym 6 osób w grupie pracowników samodzielnych i 6 osób ze stopniem naukowym doktora. Wszystkie te osoby mogą zostać zaliczone do minimum kadrowego.

Na podstawie analizy umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe ocenianego kierunku są zatrudnieni w Uczelni od wielu lat, znaczna ich część - zarówno w grupie pracowników samodzielnych, jak i w grupie doktorów - stanowiła minimum kadrowe podczas oceny przez PKA w 2009 roku; w grupie osób ze stopniem naukowym doktora jest to 100% składu. Niemal wszystkie umowy o pracę są zawarte na czas nieokreślony (z wyjątkiem jednej). Podobnie dla większości nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego (z jednym tylko wyjątkiem) Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Można zatem stwierdzić, że minimum kadrowe ocenianego kierunku jest dostatecznie stabilne; stabilności tej zagraża jedynie fakt, iż z siedmiu samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych wchodzących w skład minimum kadrowego dla studiów I i II stopnia pięcioro osiągnęło wiek

emerytalny. Tych siedmiu członków minimum kadrowego to zarazem jedyni samodzielni pracownicy naukowcy zatrudnieni na ocenianym kierunku na pełny etat.

Wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów kierunku *filologia polska* są spełnione - stosunek ten wynosi bowiem 1 : 13 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 160.

Na podstawie tych informacji można stwierdzić, że wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku zostały spełnione.

Analiza obciążeń pracowników naukowo-dydaktycznych i praktyków prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku nie wykazała poważniejszych nieprawidłowości, na jej podstawie można potwierdzić zarówno zgodność merytorycznych kompetencji pracowników z problematyką prowadzonych zajęć, jak i zgodność obszarów wiedzy, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez członków polonistycznej kadry oraz doświadczenia zawodowego praktyków z efektami kształcenia założonymi dla prowadzonych przez nich zajęć. Są tu nieliczne wyjątki – w paru wypadkach przydział zajęć budzi wątpliwości co do merytorycznych, potwierdzonych dorobkiem naukowym kompetencji prowadzących. Jeden z pracowników, posiadający dyplomy i dorobek wyłącznie z literatury XX wieku, prowadzi zajęcia z literatury staropolskiej i oświecenia; inna osoba, również z dorobkiem związanym z literaturą XX wieku, prowadzi m.in. zajęcia z literatury romantyzmu, praktycznej stylistyki (mimo licznej reprezentacji językoznawców w kadrze filologii polskiej) oraz retoryki i komunikacji społecznej. Nauczycielce akademickie ze stopniem doktora, mający w dorobku z ostatnich lat jeden artykuł z 2012 roku na temat dwudziestowiecznego pisarza, przydzielono m.in. zajęcia z praktycznej stylistyki, romantyzmu, pozytywizmu i Młodej Polski. Władze kierunku tłumaczyły tę sytuację koniecznością przejęcia zajęć po urlopowanych pracownikach.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Większość hospitowanych przez ZO zajęć dydaktycznych prezentowała wysoki poziom merytoryczny i dydaktyczny, zajęcia prowadzone były w spokojnej, przyjaznej atmosferze, miały duże walory poznawcze. Były jednak trudne sytuacje, np. studenci nie przeczytali wymaganej literatury i nie mogli aktywnie uczestniczyć w zajęciach, nadmierna aktywizacja nie sprzyjała zdobywaniu i utrwalaniu wiedzy.

- 3) Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Polityka kadrowa prowadzona w latach 2009-2014 przez Instytut Humanistyczny, w tym Zakład Filologii Polskiej miała na celu spełnienie wymagań w zakresie minimum kadrowego dla kierunku *filologia polska* na poziomie studiów I i II stopnia i nie budzi większych zastrzeżeń. Pracownicy teoretycznie zatrudniani są na podstawie konkursu, w praktyce od dłuższego czasu nie przyjęto żadnego nowego pracownika naukowo-dydaktycznego ze względu na wciąż zmniejszającą się liczbę studentów na ocenianym kierunku. Na przypomnienie zasługuje jednak fakt, że liczba pracowników naukowo-dydaktycznych o stażu pracy daleko wykraczającym poza wiek emerytalny jest w kadrze kierunku proporcjonalnie

duża. Plany władz ocenianego kierunku w ramach prowadzonej polityki kadrowej zmierzają w kierunku zatrudniania w Zakładzie Filologii Polskiej na podstawie umów cywilno-prawnych absolwentów Uczelni, którzy po uzyskaniu tytułu magistra filologii polskiej podjęli studia III stopnia i uzyskali stopień naukowy doktora, a także włączenia do minimum kadrowego nauczycieli akademickich posiadających dorobek praktyczny zdobyty poza uczelnią.

Procedury i kryteria weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku są przejrzyste i podane pracownikom do wiadomości. Oprócz dokonywanej co dwa lata ustawowej oceny aktywności naukowo-dydaktycznej nauczycieli akademickich do owych procedur i kryteriów zaliczają się też wyniki studenckiej ankiety ewaluacyjnej, oceny hospitacji, a także stopień zaangażowania pracowników w działalność organizacyjną na rzecz Zakładu, Instytutu lub Uczelni. Nauczycielom akademickim wyróżniającym się w pracy naukowo-dydaktycznej oraz organizacyjnej raz na rok są przyznawane nagrody Rektora.

W ramach prowadzonej polityki kadrowej dokonano analizy struktury zatrudnienia w Instytucie Humanistycznym z której wynika, iż spośród 319 osób zatrudnionych dla 193 Instytut jest podstawowym miejscem pracy, co stanowi 61% ogółu pracowników będących nauczycielami akademickimi, w tym 13 osób tj. 7% prowadzi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, natomiast 12 z nich tj. 6% stanowi minimum kadrowe. Dodatkowym miejscem pracy Instytut Humanistyczny jest dla 126 nauczycieli akademickich stanowiących 39% ogółu, w tym dla 1 osoby zaliczanej do minimum kadrowego. Ponadto wśród 126 osób dla których Instytut jest dodatkowym miejscem pracy 111 jest zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy (w tym 1 zaliczana do minimum kadrowego) oraz 15 w niepełnym wymiarze czasu pracy. W Instytucie Humanistycznym jest zatrudnionych także 150 pracowników nie będących nauczycielami akademickimi, z tego 13 z nich uczestniczy w procesie dydaktycznym kierunku *filologia polska*.

W Zakładzie Filologii Polskiej zaznacza się także przewaga nauczycieli akademickich z dyplomem i dorobkiem językoznawczym nad literaturoznawcami, co nie tylko stoi w pewnej sprzeczności z zasadą harmonijnego rozwoju tarnowskiej polonistyki, ale ma także wymierne konsekwencje, takie jak dominacja w planie studiów seminariów dyplomowych z obszaru językoznawstwa, utrudniająca w opinii studentów swobodny wybór seminarium i tematyki pracy dyplomowej o charakterze literaturoznawczym. Władze Instytutu Humanistycznego i Zakładu Filologii Polskiej do priorytetów prowadzonej przez nich polityki kadrowej zaliczają rozwój naukowy kadry ocenianego kierunku, co przejawia się we wspieraniu badawczej działalności nauczycieli akademickich oraz ich rozwoju naukowego, m.in. poprzez takie działania motywujące, jak finansowanie doktoratów i przewodów habilitacyjnych, publikacji (w latach 2009-2014 było ich 7), udziału w konferencjach i szkoleniach, zachęcanie do zagranicznych wyjazdów naukowych i ich finansowanie, zabieganie o zakup do biblioteki uczelnianej wskazanych przez pracowników publikacji naukowych, wysuwanie wyróżniających się nauczycieli akademickich do nagrody rektora za osiągnięcia naukowe i organizacyjne.

Pracownicy tarnowskiej polonistyki chętnie biorą udział w organizowanych w Uczelni licznych kursach i szkoleniach rozwijających ich kompetencje w zakresie nowoczesnych metod nauczania i organizacji nauki (np. e-learningu, wykorzystania pomocy

multimedialnych w dydaktyce, zasad wprowadzania w uczelni Krajowych Ram Kwalifikacji). Relacjonując te działania na spotkaniu z ZO, pracownicy filologii polskiej wysoko ocenili efektywność działań mających na celu zapewnienie im właściwych warunków do rozwoju naukowego i dydaktycznego równocześnie z goryczą konstatując fakt, iż działania te odbywają się w sytuacji wciąż zmniejszającej się liczby studentów i kandydatów na studia polonistyczne.

Obecne plany Władz Instytutu w ramach prowadzonej polityki kadrowej zmierzają do zatrudniania w Zakładzie Filologii Polskiej na podstawie umów cywilno-prawnych absolwentów Uczelni, którzy po uzyskaniu tytułu magistra filologii polskiej podjęli studia III stopnia i uzyskali stopień naukowy doktora, a także włączenia do minimum kadrowego nauczycieli akademickich posiadających dorobek praktyczny w większym zakresie niż dotychczas.

We wnioskach z ostatniej oceny programowej znalazło się stwierdzenie o nikłej liczbie publikacji paru osób po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Obecnie taka sytuacja pojawia się w odosobnionych wypadkach.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zarówno liczba jak i struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich zatrudnionych na ocenianym kierunku umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.**
- 2) Dorobek naukowy, kompetencje merytoryczne i dydaktyczne prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku, a także liczba i kwalifikacje nauczycieli prowadzących zajęcia praktyczne, są adekwatne do programu i zakładanych w nim efektów kształcenia**
- 3) Polityka kadrowa Instytutu Humanistycznego i zakłady Filologii Polskiej nie budzi zastrzeżeń, umożliwia pracownikom rozwój naukowy i dydaktyczny oraz kontakty naukowe z uczelniami w kraju i za granicą. Warto jednak zatroszczyć się o zwiększenie zatrudnienia literaturoznawców, co umożliwi studentom swobodny wybór seminarium o charakterze literaturoznawczym.**

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością, co stanowi wyraźną zmianę w stosunku do poprzedniej akredytacji. Wszystkie budynki PWSZ w Tarnowie są obecnie dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, gdyż znajdują się w nich zarówno windy jak i toalety przeznaczone dla tych osób. Bazę dydaktyczną Instytutu Filologii Polskiej można uznać za dobrą i pozwalającą na osiągnięcie założonych dla ocenianego kierunku efektów kształcenia. Studenci *filologii polskiej* korzystają z kilkudziesięciu sal wykładowych i ćwiczeniowych zlokalizowanych w obrębie uczelnianego kampusu, tworzonego przez cztery budynki PWSZ w Tarnowie. Większość sal dydaktycznych jest wyposażona w sprzęt elektroniczny i audiowizualny (projektory multimedialne, komputery i ekrany). W dużych salach audytorijnych z nagłośnieniem jest możliwość korzystania z rzutnika multimedialnego. Większość hospitowanych zajęć odbywała się z wykorzystaniem tego sprzętu. Studenci

polonistyki korzystają także z dobrze wyposażonych pracowni komputerowych rozmieszczonych w kilku budynkach kampusu. W budynkach kampusu są podstawowe ułatwienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Coraz lepsze warunki lokalowe i technodydaktyczne zawdzięcza PWSZ głównie pozyskaniu unijnych funduszy. Z kolei studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym zwrócili uwagę na niedogodności związane z wyposażeniem sal dydaktycznych przeznaczonych dla *specjalności edukacja medialna i dziennikarska*. W opinii studentów pojawiają się czasowe trudności związane z małą ilością sprzętu do nagrywania materiałów wideo, a w niektórych salach dydaktycznych brakuje krzeseł, co wymaga ich przynoszenia z innych pomieszczeń. Jednocześnie podkreślili jednak, iż w ostatnim czasie została oddana do użytku nowa, dobrze wyposażona sala dydaktyczna. Wydaje się jednak, iż kwestia dotyczy raczej komfortu udziału w zajęciach niż stałych trudności.

Niezbędne w procesie kształcenia zajęcia praktyczne oraz praktyki studenckie na specjalności *edukacja medialna i dziennikarska* odbywają się w instytucjach związanych z mediami (radomskie radio, telewizja, redakcje czasopism) z wykorzystaniem profesjonalnego sprzętu i technicznych możliwości tych instytucji. Dobrym przykładem współpracy z interesariuszami zewnętrznymi są praktyki studentów kierunku *filologia polska* odbywane w studiach Polskiego Radia Kraków, Telewizji Polskiej Kraków i w muzeach Krakowa. Studenci specjalności nauczycielskiej odbywają niektóre zajęcia praktyczne i praktyki studenckie w szkołach Tarnowa i okolicy, np. z metodyki nauczania języka polskiego w Zespole Szkół Niepublicznych Stowarzyszenia „Siódemka” i w Gimnazjum nr 2 im. M. Kopernika w Tarnowie zaś z metodyki nauczania literatury w Zespole Szkół Niepublicznych Stowarzyszenia „Siódemka” i III LO im. A. Mickiewicza w Tarnowie. Na podstawie rozmów z obecnymi na spotkaniu z ZO pracodawcami i przedstawionych w trakcie wizytacji dokumentów można stwierdzić, że współpracujący z Instytutem Humanistycznym pracodawcy chętnie organizują zajęcia dla studentów kierunku *filologia polska*. Można uznać, iż miejsca zajęć praktycznych i praktyk są dobrane właściwie.

Biblioteka PWSZ w Tarnowie mieści się na terenie kampusu. Jej zbiory liczą około 56 tysięcy egzemplarzy, w tym księgozbiór gromadzony na potrzeby studentów filologii polskiej – 14 tysięcy egzemplarzy. Dwadzieścia pięć tytułów czasopism polonistycznych objętych jest stałą prenumeratą. Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana, prowadzi intensywną wymianę międzybiblioteczną. W Zakładzie Filologii Polskiej działa pięćosobowy zespół dbający o uzupełnianie i aktualizację księgozbioru polonistycznego w uczelnianej bibliotece złożony z językoznawcy, literaturoznawcy, metodyka oraz koordynatorów obu specjalności; również studenci mają możliwość wnioskowania o zakup konkretnych lektur czy opracowań. Studenci PWSZ mają też nieskrępowane możliwości korzystania ze zbiorów innych tarnowskich bibliotek, przede wszystkim takich jak Miejska Biblioteka Publiczna i Biblioteka Pedagogiczna. Tarnowscy nauczyciele akademicki na spotkaniu z ZO potwierdzili, że zbiory uczelnianej biblioteki zaspokajają ich potrzeby. Biblioteka Uczelniana PWSZ umożliwia studentom dostęp do baz Wirtualnej Biblioteki Nauki, a także biblioteki cyfrowej podręczników akademickich IBUK Libra. W bibliotece, podobnie jak w innych budynkach kampusu PWSZ, jest wolny dostęp do Internetu. Są w niej też ułatwienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo (windy, podjazdy, toaleta). Zasoby biblioteczne są w opinii studentów wystarczające do ich potrzeb, a biblioteka dysponuje publikacjami niezbędnymi do realizacji efektów kształcenia. Studenci *filologii polskiej* PWSZ w Tarnowie doceniają możliwość korzystania z bezprzewodowego

Internetu i dostępnej bazy instytucji, w których można odbywać praktyki zawodowe - zawiera ona wystarczającą liczbę miejsc praktyk. Jednak w opinii studentów obecna baza wymaga systematycznej aktualizacji. Dlatego wielu studentów samodzielnie znajduje miejsca praktyk. Należy zatem pozytywnie ocenić rozwój zasobów bibliotecznych.

Konkludując można stwierdzić, że baza lokalowa i technodydaktyczna PWSZ w Tarnowie umożliwia studentom *filologii polskiej* osiągnięcie założonych efektów kształcenia i jest dostosowana do specyfiki kierunku. Niedogodności związane ze zbyt małą liczbą odpowiedniego sprzętu do nagrywania materiałów video nie obniżają pozytywnej oceny infrastruktury.

We wnioskach z poprzedniej akredytacji kierunku zwrócono uwagę na niedostateczną troskę władz o zaspokojenie potrzeb studentów z niepełnosprawnością. Obecnie w budynkach, w których odbywają się zajęcia polonistów, są zastosowane podstawowe ułatwienia dla osób niepełnosprawnych (windy, podjazdy, toalety), studenci z niepełnosprawnościami mogą też liczyć na indywidualną pomoc ze strony Uczelni oraz wsparcie psychologa.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka, jest dostosowana do specyfiki kierunku, umożliwia osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia, pozostaje też w stopniu podstawowym przystosowana do potrzeb studentów z niepełnosprawnością ruchową, ale brakuje jeszcze dostosowań dla osób niedowidzących i niedosłyszących. Wyposażenie biblioteki odpowiada potrzebom studentów ocenianego kierunku. Zajęcia praktyczne odbywają się poza uczelnią, w instytucjach zewnętrznych, których baza umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Od roku akademickiego 2009/2010 studia PWSZ w Tarnowie prowadzone są studia II stopnia na kierunku *filologia polska*, co zgodnie z ustawą pociąga za sobą wymóg prowadzenia badań naukowych. W związku z tym w Uczelni powołano Pełnomocnika Rektora ds. Badań Naukowych i Wydawnictw (2011), a w 2014 roku rozpoczął działalność Ośrodek Rozwoju Badań Naukowych, którego celem jest inicjowanie i wspieranie badań naukowych pracowników PWSZ oraz umożliwianie i finansowanie lub współfinansowanie ich publikacji. W tym czasie zainicjowano też w Uczelni „Tarnowskie Colloquia Naukowe” oraz edycję „Zeszytów Naukowych PWSZ w Tarnowie”. Ważną rolę we wszystkich tych inicjatywach odgrywali tarnowscy poloniści.

Od roku akademickiego 2009/2010 w Zakładzie Filologii Polskiej działają trzy zespoły naukowe: językoznawczy, literatury dawnej, literatury współczesnej i teorii literatury; rok później rozpoczął działalność zespół metodyczny. Prowadzone w tych zespołach badania naukowe owocują publikacjami (Wydawnictwo PWSZ w Tarnowie wydało w tym czasie kilka książek polonistów), konferencjami i sesjami naukowymi, są także prezentowane w ramach otwartych zebrań naukowych, na których reprezentanci poszczególnych zespołów, ale także

ich studenci prezentują w formie referatów wyniki swych badań (dotąd odbyło się 29 takich zebrań). Pracownicy ZFP uczestniczą w licznych – krajowych i zagranicznych – konferencjach, nie realizowali jednak dotąd żadnego grantu naukowego.

Tarnowscy nauczyciele akademicy współpracują z innymi polskimi ośrodkami naukowymi współrealizując m.in. takie ogólnopolskie projekty naukowe, jak krytyczna edycja *Dzieł zebranych Gustawa Herlinga-Grudzińskiego* czy *Archiwum Zbigniewa Herberta – studia nad dokumentacją procesu twórczego*, ale biorą także udział w projektach międzynarodowych (*Czesław Miłosz's Creating Writing Process* pod patronatem Yale University, Beinecke Rare Book & Manuscripts Library), współpracują również z Università degli Studi di Napoli „L'Orientale” (wzajemne wykłady gościnne).

Badania naukowe prowadzone przez pracowników naukowo-dydaktycznych ZFP są w różny sposób wykorzystywane w procesie kształcenia. Przede wszystkim znajdują odzwierciedlenie w tematyce i problematyce seminariów i prac dyplomowych oraz obligatoryjnych i fakultatywnych wykładów i ćwiczeń, badaniach naukowych prowadzonych przez studentów pod kierunkiem pracowników, włączaniu studentów w badania prowadzone przez kadrę. Rezultaty takich działań są spektakularne: w latach 2009-2014 aż siedem prac dyplomowych studentów ocenianego kierunku (trzy licencjackie i cztery magisterskie) zostały wydane drukiem. Teksty studentów pisane pod kierunkiem prowadzących są też włączane do prac zbiorowych i monografii wydawanych w uczelnianym wydawnictwie. Rezultatem badań prowadzonych w metodycznym zespole naukowym jest praca *Warsztat pisarski autora pierwszej polonistycznej pracy dyplomowej* (Tarnów 2013) stanowiąca ważną pomoc dla studentów nie tylko ocenianego kierunku, ale całego Instytutu.

Wprawdzie studenci *filologii polskiej* nie realizowali prac badawczych będących bezpośrednią odpowiedzią na konkretne zapotrzebowanie płynące z rynku pracy, ale niektóre prace miały zastosowanie praktyczne i były wykorzystywane przez pracodawców, głównie podczas realizacji form doskonalenia zawodowego nauczycieli, np. „Film jako środek dydaktyczny na lekcji języka polskiego”, „Malarstwo i muzyka na lekcjach języka polskiego”, „Metoda projektów na lekcjach języka polskiego w gimnazjum”. Jedną z takich prac została opublikowana: M. Kołodziej, „Utwór muzyczny jako środek dydaktyczny na lekcji języka polskiego”, Gdynia 2010, ss. 104.

Wśród uwag sformułowanych w czasie poprzedniej oceny programowej znalazło się stwierdzenie o niewielkiej aktywności kadry ocenianego kierunku w pozyskiwaniu grantów badawczych i dydaktycznych. Sytuacja ta nie uległa zmianie, w tej chwili na tarnowskiej polonistyce nie jest realizowany żaden grant. W czasie poprzedniej oceny zaobserwowano także brak współpracy międzynarodowej – obecnie pracownicy ocenianego kierunku biorą udział w kilku międzynarodowych projektach.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Badania naukowe prowadzone przez kadrę *filologii polskiej* PWSZ w Tarnowie są dosyć intensywne, a ich wyniki mają udokumentowany wpływ na proces kształcenia. Pracownicy naukowo-dydaktyczni biorą udział w krajowych i zagranicznych projektach badawczych,

choć sami nie koordynowali jeszcze żadnego grantu naukowego. W niniejszych badaniach i w publikacji ich rezultatów biorą udział studenci ocenianego kierunku.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów.

Zasady rekrutacji określa *Uchwała Nr 25/2013 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu Postępowania Rekrutacyjnego na I rok studiów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie na rok akademicki 2014/2015”*. Liczbę miejsc na kierunku filologia polska, studia I i II stopnia określa *Uchwała nr 1/2014 Senatu PWSZ w Tarnowie z dnia 24 stycznia 2014 r. w sprawie określenia liczby miejsc na studiach w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie w roku akademickim 2014/2015*. Na kierunku filologia polska wynosi ona 60 osób na studiach I stopnia; na studiach stacjonarnych II stopnia – 40 osób, a na studiach niestacjonarnych 30 osób. Warunkiem uruchomienia studiów na kierunku jest zapisanie się co najmniej 18 kandydatów w rekrutacji podstawowej. W *Uchwale nr 34/2014 Senatu PWSZ w Tarnowie z dnia 26 września 2014 r. o zmianie Uchwały nr 1/2014 z dnia 24 I 2014 r. Senatu PWSZ w Tarnowie w sprawie określenia liczby miejsc na studiach w PWSZ w Tarnowie w roku akademickim 2014/2015* zmniejszono liczbę miejsc na studiach stacjonarnych I i II stopnia do 25 i na studiach II stopnia również do 25.

Rejestracja odbywa się w formie elektronicznej, a o przyjęciu decyduje miejsce na liście rankingowej wynikające z liczby otrzymanych punktów i limitu miejsc w danym roku. Przyjęcie na pierwszy rok studiów I stopnia filologii polskiej następuje na podstawie wyników egzaminu maturalnego z przedmiotów objętych kwalifikacją, zaś na II stopień odbywa się: „na podstawie oceny z dyplomu ukończenia studiów licencjackich na kierunku filologia polska studia nauczycielskie lub nienauczycielskie albo z obszaru nauk humanistycznych (po uzupełnieniu różnic programowych) studia nauczycielskie lub nienauczycielskie”. Władze Instytutu wyjaśniły, iż w wypadku przyjęcia na II stopień studenta nielegitymującego się dyplomem licencjata filologii polskiej stosowana będzie „indywidualna karta różnic programowych”. Wskazane przez nią efekty kształcenia powinny zostać uzupełnione samodzielnie przez studenta podczas studiów na I roku. Rozwiązanie to jest jak na razie czysto teoretyczne, nie było bowiem dotąd na filologii polskiej takiej sytuacji, by studia na II stopniu podjął absolwent kierunku innego niż filologia polska. Wskazane byłoby sformalizowanie tych zasad, np. poprzez uwzględnienie w programie na II roku osobnej ścieżki dydaktycznej dla studentów uzupełniających efekty kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA określili zasady rekrutacji za przejrzyste i sprawiedliwe dla wszystkich kandydatów. Informacje o rekrutacji są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili, iż limit przyjęć na studia na kierunku *filologia polska* zarówno I jak i II stopnia jest odpowiedni w stosunku do potencjału dydaktycznego, jaki posiada Uczelnia. Studenci zwrócili uwagę, iż zmniejszenie popularności kierunku, a co za tym idzie zmniejszenie limitów przyjęć wynika głównie z niżu demograficznego oraz niewielkiej odległości Tarnowa od innych, dużych ośrodków akademickich, zwłaszcza Krakowa.

- 2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji i opinii wyrażanych przez studentów podczas spotkania z ZO, należy stwierdzić, że stosowany na *filologii polskiej* system ocen jest przejrzysty i zrozumiały. W sylabusach przedmiotów umieszczona została informacja na temat zasad zaliczenia przedmiotu oraz metod weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Studenci potwierdzili dostępność i znajomość sylabusów oraz zawartych w nich kryteriów oceniania – zasady i warunki zaliczenia prezentowane są przez nauczycieli na pierwszych zajęciach. Studenci mają również możliwość wyrażania własnych opinii na temat przebiegu i organizacji praktyk (zgłoszony postulat rezygnacji z praktyk śródrocznych został przyjęty przez władze Instytutu). Wadą organizacji procesu kształcenia jest natomiast system zapisów na seminarium dyplomowe (nie zawsze jest możliwość wyboru seminarium zgodnego z zainteresowaniami studentów) oraz wybór specjalności (zawiązuje się tylko jedna specjalność, na którą jest najwięcej chętnych). Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym zwrócili uwagę na brak konsekwencji w zachowaniu przyjętych warunków zaliczania przez niektórych nauczycieli akademickich, jednakże w ich opinii są to pojedyncze przypadki, które dzięki interwencji władz Instytutu nie wpływają negatywnie na proces kształcenia na Uczelni. System oceny efektów kształcenia uwzględnia wszystkie zakładane efekty kształcenia, studenci są informowani o kryteriach oceny osiągnięć poszczególnych efektów kształcenia, także w odniesieniu do poszczególnych stopni w skali ocen. W opinii studentów taka konstrukcja systemu oceniania zapewnia wysoką jakość kształcenia. Studenci uczestniczą w procesie ewaluacji systemu oceny ich osiągnięć poprzez udział przedstawicieli studentów w gremiach odpowiedzialnych za działanie systemu, a także poprzez wyrażanie opinii w ankietach i na spotkaniach z władzami Instytutu. Studenci zwrócili też uwagę, iż mimo zapisów w sylabusach zdarzają się przypadki powielania treści kształcenia na niektórych przedmiotach lub program sylabusów nie jest w pełni realizowany (np. na *historii języka polskiego*, *historii idei*, *elementach wiedzy o sztuce*). Zgłosili również zastrzeżenie związane z wyborem opiekuna roku na II stopniu, który nie spełnia swoich zadań dotyczących kontaktu ze studentami oraz udzielania im pomocy w zakresie zgłaszanych przez nich spraw.

- 3) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

Jednym z celów operacyjnych wyrażonych w Strategii rozwoju IH jest zwiększanie mobilności studentów przez udział w projektach międzynarodowych (np. w programach: Erasmus+, Rozwój Polskich Uczelni – Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy). Zgodny z przepisami (Rozporządzenie MNiSW z dnia 14 października 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta (Dz. U. Nr 201, poz. 1187)) system punktacji ECTS na kierunku *filologia polska* umożliwia wymianę międzynarodową i międzyuczelnianą, jednakże żaden ze studentów w ostatnich pięciu latach nie korzystał z takiej możliwości. Podstawowe informacje dotyczące krajowej i zagranicznej mobilności są dostępne na stronie internetowej Uczelni, ponadto organizowane są spotkania promujące różne programy wymiany. Przedstawiciele Instytutu podkreślali, iż obiektywne, zwłaszcza finansowe trudności stoją na przeszkodzie do zwiększenia mobilności studentów. A część studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wyrażała zainteresowanie udziałem w programach wymiany międzynarodowej, jednak podkreślała fakt, iż ich aktywność zawodowa utrudnia im udział w tych programach. Zdaniem studentów oferta programów

wymiany zagranicznej jest z ich punktu widzenia atrakcyjna i odpowiada ich oczekiwaniom. Dodatkowo studenci ocenili pozytywnie jakość oferowanych przez uczelnię lektoratów i stwierdzili, iż zapewniają dobre przygotowanie dla studentów zainteresowanych programami wymian międzynarodowych. Dlatego warto zastanowić się nad większym zaangażowaniem władz Instytutu i nauczycieli akademickich w promocję programów międzyuczelnianych i międzynarodowych. Niestety uchybienia w tej kwestii zauważone w czasie poprzedniej wizytacji, nie zostały naprawione.

- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym uznali dostępność nauczycieli akademickich za bardzo dobrą i mogą kontaktować się z nimi zarówno na Uczelni jak i poza zajęciami dydaktycznymi, w formie konsultacji (terminy konsultacji są dopasowane do potrzeb studentów), czy też drogą elektroniczną przy użyciu poczty mailowej. Na kierunku *filologia polska* nie prowadzi zajęć przy użyciu metod kształcenia na odległość, chociaż niektórzy nauczyciele akademicy udostępniają materiały dydaktyczne, także w formie elektronicznej, co zdaniem studentów wspomaga proces osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO wyrazili pozytywną opinię na temat dostępności i przydatności kart przedmiotów. Sylabus zawiera m.in. podstawowe informacje o przedmiocie, stosowane metody zaliczenia, formy i warunki zaliczenia, opis przedmiotowych efektów kształcenia, kryteria ich oceny, metody weryfikacji efektów kształcenia, a także wykaz literatury. Informacje zawarte w kartach przedmiotów są kompletne i szczegółowe. Studenci są zapoznawani z nimi na pierwszych w zajęciach w semestrze, mają także dostęp do sylabusów w wersji elektronicznej.

Studenci mają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia poprzez wybór specjalności, kursów wybieralnych, a także poprzez Indywidualny tok studiów. Wybór specjalności poprzedza spotkanie informacyjne organizowane przez Uczelnię. Studenci mogą uzyskać informacje dotyczące poszczególnych specjalności i modułów kształcenia. W przypadku wyboru seminarium dyplomowego i promotora pracy dyplomowej, proces wyboru jest w opinii studentów nieadekwatny do ich potrzeb. Uczelnia narzuca limit miejsc do zapisu do konkretnych nauczycieli akademickich, co w połączeniu osobistymi zapisami według kolejności zgłoszeń powoduje wielogodzinne kolejki przed miejscem zapisów oraz ogranicza możliwości zapisania się na wybrane seminarium. Wydaje się, iż trudności związane z procesem wyboru seminarium dyplomowego mogłyby być rozwiązane np. poprzez wprowadzenie zapisów na seminarium w formie elektronicznej, zwłaszcza, że Uczelnia dysponuje możliwościami technicznymi do ich przeprowadzenia. Według studentów wybór promotora wyłącznie zgodnie z kolejnością zgłoszeń jest niesprawiedliwy, bowiem nie uwzględnia innych uwarunkowań, np. średnia ocen, dodatkowe osiągnięcia, zaangażowanie podczas zajęć.

Studenci pozytywnie odnieśli się do jakości obsługi administracyjnej na Uczelni, szczególnie podkreślając zadowolenie z obsługi administracyjnej w Instytucie oraz dostępność informacji dotyczących procesu kształcenia i organizacji roku akademickiego. Informacje dotyczące

przebiegu procesu kształcenia są publikowane na stronie internetowej Uczelni, a także dostępne w sekretariacie Instytutu. Spośród nauczycieli akademickich wybierany jest także opiekun roku, którego zadaniem jest przekazywanie studentom podstawowych informacji na temat organizacji studiów, Regulaminu Studiów I i II stopnia, działalności sekretariatu Instytutu, czy też informacji dotyczących toku załatwianych spraw. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym opiekunowie poszczególnych lat studiów bardzo dobrze wywiązują się ze swoich obowiązków, przekazując studentom wszystkie niezbędne informacje, a także zachęcają ich do rozwoju naukowego poprzez działanie w Kołach Naukowych, czy rozwoju społecznego poprzez działalność w samorządzie studenckim. Część studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA wyraziła opinię, iż funkcję opiekuna roku powinna być powierzana młodszym pracownikom naukowo-dydaktycznych. Jednak nie wszyscy studenci podzielali tę opinię, wskazując na fakt konsultowania wyboru opiekuna roku ze studentami przez władze Instytutu na początku studiów, odpowiednio I i II stopnia.

Instytut Humanistyczny organizuje studentom spotkania informacyjne mające na celu usprawnienie przepływu informacji między władzami Uczelni, a studentami. Spotkania takie dotyczą m.in. organizacji toku studiów, procesu wyboru specjalności, przebiegu praktyk. Studenci są zapoznawani z wszystkimi aspektami procesu kształcenia, mają także możliwość wnoszenia uwag do jego poszczególnych elementów.

Studenci bardzo pozytywnie ocenili działalność biblioteki. Ich zdaniem godziny otwarcia są dobrze dopasowane do terminów zajęć na kierunku filologia polska, a dostępna baza książek jest wystarczająca dla ich potrzeb. Ponadto studenci mają możliwość zgłaszania zapotrzebowania na publikacje naukowe i zazwyczaj ich prośby są rozpatrywane pozytywnie.

W ocenie studentów mocną stroną procesu kształcenia na PWSZ w Tarnowie są zajęcia z praktykami, w szczególności wykładowcami, którzy posiadają duże doświadczenie praktyczne w zawodach związanych bezpośrednio ze specjalnościami funkcjonującymi w ramach kierunku filologia polska. Studenci podkreślili, że część zajęć odbywa się także bezpośrednio w firmach i instytucjach, gdzie w przyszłości mogą otrzymać pracę absolwenci ich kierunku, co pozytywnie wpływa na praktyczną część kształcenia. Za słabą stroną procesu kształcenia studenci uznali proces wyboru seminarium dyplomowego, wybór opiekuna roku, powtarzanie treści kształcenia podczas różnych przedmiotów (np. historia idei i historia filozofii), a także ujawniające się konflikty między Władzami a studentami.

Studenci z niepełnosprawnościami mogą liczyć na indywidualną pomoc ze strony Uczelni, a także na wsparcie psychologa. Uczelnia zapewnia studentom niepełnosprawnym wszelkie wsparcie potrzebne do zapewnienia im równych szans w procesie kształcenia.

W ocenie studentów wyrażonej na forum sytuacje konfliktowe pojawiają się, ale zazwyczaj są rozwiązywane na korzyść studentów. Studenci kierunku filologia polska wskazali przykładową sytuację problemową, a następnie zaprezentowali sposób funkcjonowania systemu rozpatrywania skargi. Ich zdaniem, w razie sytuacji problemowej, mogą zgłaszać sprawy w sekretariacie Instytutu lub przedstawicielom samorządu studenckiego. Całkowicie odmienną opinię miała grupa studentów, która zgłosiła się do eksperta po zakończeniu oficjalnego spotkania i zwróciła uwagę na wiele zaprezentowanych powyżej treści.

W opinii studentów system przyznawania pomocy materialnej na Uczelni funkcjonuje poprawnie w zakresie stypendiów socjalnych, zapomóg oraz stypendiów specjalnych dla osób niepełnosprawnych. Studenci wyrazili jedynie zastrzeżenia do sposobu przyznawania stypendiów rektora dla najlepszych studentów. Stwierdzili, iż liczba stypendiów jest niewielka, a nawet zdarza się, że żaden student z całego rocznika, mimo wysokich ocen, nie otrzymuje stypendium rektora. Zgodnie z dokumentacją taka sytuacja miała miejsce, jednak wynika to z obowiązujących na Uczelni przepisów dotyczących pomocy materialnej dla studentów, które to są zgodne z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym. Z kolei przedstawiciele samorządu studenckiego obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pozytywnie odnieśli się do funkcjonującego systemu przyznawania pomocy materialnej, także w zakresie stypendiów rektora dla najlepszych studentów. Samorząd studencki wskazał na brak zainteresowania studentów w zakresie znajomości obowiązujących zasad przyznawania stypendiów. Analiza funkcjonujących w Uczelni przepisów związanych z pomocą materialną, w szczególności *Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie*, wykazała, iż liczba przyznawanych stypendiów jest zgodna z Art. 174 ust. 4 Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie wiedzieli, że ograniczenie liczby stypendiów do 10% studentów na kierunku wynika z przepisów obowiązującego prawa, o czym zostali poinformowani na spotkaniu. Dostępność do informacji dotyczących organizacji procesu przyznawania pomocy materialnej jest odpowiednia, wszelkie niezbędne informacje znajdują się na stronie internetowej Uczelni. Studenci zwrócili uwagę na ich zdaniem niesprawiedliwą punktację w przypadku osiągnięć sportowych. Zgodnie z §11 ust. 13 *Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów* osiągnięcia sportowe uzyskane w jednej dyscyplinie sportowej nie podlegają sumowaniu. W opinii studentów zapis ten powoduje, że wybitni sportowcy, którzy często mają osiągnięcia wyłącznie z jednej dyscypliny, nie są traktowani na równi z innymi studentami ubiegającymi się o stypendium rektora dla najlepszych studentów. Uczelni zaleca się rozważenie, wspólnie z przedstawicielami studentów, zmian w zakresie zasad przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów. Podział dotacji przeznaczonej na fundusz pomocy materialnej został dokonany w porozumieniu z samorządem studenckim zgodnie z Art. 174 ust. 2 *Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym*. Studenci pozytywnie odnieśli się do terminowości wypłat. Na spotkaniu Zespołu Oceniającego z przedstawicielami samorządu studenckiego pozytywnie odnieśli się oni do współpracy z Uczelnią w zakresie systemu przyznawania pomocy materialnej. W Uczelni funkcjonuje Uczelniana Komisja Stypendialna oraz Instytutowe Podkomisje Stypendialne. Studenci, zgodnie z Art. 177 ust. 3 *Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym*, stanowią większość składu każdej z funkcjonujących komisji.

Studenci aktywnie uczestniczą w działalności naukowej na Uczelni, w szczególności angażują się w działalność wielu kół naukowych funkcjonujących w PWSZ w Tarnowie. Studenci *filologii polskiej* uczestniczą w inicjatywach Studenckiego Koła Naukowego Polonistów, a także Studenckiego Koła Przyjaciół Teatru w Tarnowie. Koła te wspomagają organizowanie życia kulturalnego i społecznego na Uczelni, a także aktywizują studentów do pisania prac naukowych, które później są przedstawiane na konferencjach. W ostatnich latach doszło do opublikowania 10 artykułów z udziałem studentów kierunku filologia polska.

Uczelnia jest otwarta na potrzeby intelektualne studentów zainteresowanych rozwojem naukowym, w tym członków kół naukowych udostępniając im pomieszczenie na Uczelni, w którym mogą prowadzić swoją działalność. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA w związku z dużą liczbą organizacji studenckich i kół naukowych na uczelni, liczba takich pomieszczeń mogłaby być większa.

W zakresie procesu dyplomowania studenci pozytywnie odnieśli się do współpracy z promotorami oraz formy seminariów dyplomowych. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym proces dyplomowania funkcjonuje prawidłowo, pomijając wspomniane wcześniej kwestie związane ze sposobem zapisów na seminaria. Studenci nie byli w stanie określić w jaki sposób funkcjonuje procedura antyplagiatowa na Uczelni.

Struktura samorządu studenckiego PWSZ w Tarnowie w pełni odpowiada specyfice Uczelni. Samorząd aktywnie działa nie tylko w sferach związanych z procesem zapewniania jakości kształcenia, ale także wspiera rozwój społeczny, zawodowy i kulturalny studentów. Samorząd organizuje szkolenia z praw i obowiązków studenta na początku roku akademickiego. Organizowane są także inicjatywy takie jak dyktando dla studentów PWSZ w Tarnowie, wyjazdy integracyjne, maratony filmowe, czy też turnieje sportowe. Uczelnia wspiera działanie samorządu studenckiego poprzez udostępnienie samorządowi sali w budynku Uczelni, a także poprzez wsparcie finansowe i organizacyjne.

Na Uczelni funkcjonuje Biuro Karier oferujące m.in. indywidualne rozmowy doradcze, udział w programie Stawiam na Aktywność, spotkania z seniorami w celu wymiany doświadczeń, a także możliwość udziału w targach pracy. Studenci pozytywnie odnieśli się do działania Biura Karier na Uczelni oraz określili dostępną ofertę jako interesującą.

Studenci kierunku *filologia polska* w większości są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i socjalnej. W opinii studentów zdarzające się sytuacje problemowe związane za równo ze sferą dydaktyczną jak i socjalną nie wpływają negatywnie na jakość kształcenia w PWSZ w Tarnowie.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, nie zawierają postanowień o charakterze dyskryminującym i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów.**
- 2) System kształcenia na kierunku *filologia polska* odpowiada oczekiwaniom studentów oraz służy pogłębianiu ich wiedzy, rozwijaniu umiejętności i kompetencji. Studenci są informowani o zasadach zaliczania przedmiotów oraz mają dostęp do sylabusów zawierających zasady oceniania.**
- 3) Uczelnia umożliwia studentom udział w programach wymiany międzynarodowej, jednak studenci nie wykazują zainteresowanie wymianą, co tłumaczą trudnościami finansowymi lub pracą zawodową. Wydaje się, iż jednym z powodów mogą być także słabe umiejętności językowe studentów.**
- 4) Uczelnia zapewnia studentom opiekę dydaktyczno-naukową oraz odpowiednie warunki materialne. Studenci są właściwie reprezentowani w organach kolegialnych Uczelni. W**

opinii studentów kadra naukowo-dydaktyczna jest pomocna, zaś obsługa administracyjna - przyjazna. W opinii studentów zdarzające się sytuacje problemowe związane z kwestiami dydaktycznymi nie wpływają negatywnie na jakość kształcenia. System pomocy materialnej funkcjonujący na Uczelni w opinii studentów wymaga dopracowania w zakresie zasad przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów. Studenci realizują swoje zainteresowania poprzez działalność w samorządzie studenckim lub kołach naukowych.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

W wizytowanej Uczelni od 2010 roku funkcjonował wewnętrzny system doskonalenia jakości kształcenia. Obecny akt prawny regulujący kwestie zapewnienia jakości kształcenia w jest Uchwała Senatu PWSZ w Tarnowie Nr 44/2012 z dn. 14.09.2012 r. *W sprawie Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia*. Na podstawie powyższego dokumentu system zapewnienia jakości kształcenia został także wprowadzony w Instytucie Humanistycznym. Ponadto Uchwałą nr 48/2014 z dn. 19.12.2014 r. Senat Uczelni przyjął do realizacji *Plan działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia* w roku akademickim 2014/2015, który zakłada następujące działania: analizę zidentyfikowanych problemów, podejmowanie działań naprawczych wraz z analizą ich skuteczności, doskonalenie współpracy ze Studenckimi Zespołami Kierunkowymi, dostosowanie programu kształcenia dla profilu praktycznego, przegląd dokumentacji pod kątem spójności i kompletności, wprowadzanie procedur usprawniających zarządzanie procesem dydaktycznym, zwłaszcza w zakresie dokumentowania efektów kształcenia, a także zwrócenie uwagi na sprawozdawczość oraz upowszechnianie informacji, w tym uruchomienie dodatkowych baz danych.

Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia ma strukturę hierarchiczną, trójstopniową, o określonych zakresach kompetencji poszczególnych jego organów. Na poziomie Uczelni za sprawne funkcjonowanie systemu odpowiedzialna jest Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia, której przewodniczącym jest Prorektor ds. Współpracy i Rozwoju. W skład Uczelnianej Rady wchodzi także m.in. Prorektor ds. Studenckich i Dydaktyki, Koordynator Uczelniany ds. Jakości Kształcenia, Instytutowi Koordynatorzy ds. Jakości Kształcenia, Kierownik Biura Karier i Projektów i Przedstawiciel Samorządu Studentów. Rada odpowiedzialna jest za politykę jakościową Uczelni i przygotowuje sprawozdania dla Rektora i Senatu. Na poziomie poszczególnych instytutów funkcjonują zespoły instytutowe, których zadaniem jest koordynacja i optymalizacja działań podlegających im zespołów kierunkowych. W skład zespołów instytutowych wchodzi kierownicy studiów, przedstawiciele studentów oraz przedstawiciele pracodawców i opiekunowie praktyk. Na poziomie zakładów powołane zostały Rady Programowe dla Kierunków Studiów, czyli kierunkowe zespoły ds. jakości kształcenia. W ich skład wchodzi: nauczyciel akademicki, przedstawiciel studentów oraz przedstawiciel pracodawców. Do szczegółowych zadań zespołów kierunkowych należy: aktualizacja programów kształcenia, opracowanie danych dotyczących danego kierunku studiów (dla potrzeb akredytacji) oraz monitorowanie procesu kształcenia dla danego

kierunku studiów. Przedstawiciele instytutowych i kierunkowych zespołów ds. jakości kształcenia uczestniczą w spotkaniach informacyjno-szkoleniowych z Koordynatorem ds. Jakości Kształcenia w celu doskonalenia pracy organów ds. jakości kształcenia. Od lutego 2014 r. funkcjonuje na kierunku Studencki Zespół ds. Jakości Kształcenia, który zajmuje się głównie opiniowaniem programów, planów studiów i harmonogramów zajęć oraz sesji egzaminacyjnej.

Od strony formalnej na poziomie Uczelni Zarządzeniem Rektora Nr 65/2012 z dn. 16.10.2012 r. powołano Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia oraz Uczelnianego Audytora ds. Jakości Kształcenia, natomiast na poziomie Instytutu jako ciała doradcze w sprawie efektów funkcjonowania systemu zapewniania jakości kształcenia utworzono Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia - Zarządzenie Rektora Nr 40/2014 r. z dn. 28.05.2014 r. oraz Instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje politykę i procedury zarządzania jakością; monitoring oraz okresowe przeglądy programów kształcenia wraz z analizą efektów kształcenia; ocenianie studentów; zapewnienie wysokiej jakości kadry dydaktycznej; zasoby do nauki i środki wsparcia dla studentów; systemy informacyjne; publikowanie informacji dotyczących oferty edukacyjnej i efektów kształcenia. Ponadto uwzględnia stosowane dobre praktyki i doświadczenia w zapewnieniu jakości kształcenia, a także opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. System ma na celu konieczność stałego monitorowania, analizowania, oceniania i doskonalenia procesów dydaktycznych służących podnoszeniu jakości kształcenia, a także jest ważnym elementem programów kształcenia. Nadzór nad funkcjonowaniem i doskonaleniem systemu sprawuje Rektor. Procedury wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów pozwalają na systematyczne podnoszenie poziomu jakości kształcenia, w tym dotyczą następujących obszarów: zatrudnianie nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych oraz praktyków o odpowiednich kwalifikacjach; stałe monitorowanie efektów pracy kadry dydaktycznej wraz z jej oceną; rozwój i nawiązywanie współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym; analiza programów kształcenia i dostosowywanie ich do potrzeb rynku pracy; współpraca z Samorządem Studentów w celu uzyskiwania opinii na temat jakości kształcenia i ewentualnych propozycji dotyczących doskonalenia jego funkcjonowania.

Z przeprowadzonej analizy dokumentów i rozmów z różnymi grupami interesariuszy wewnętrznych wynika, iż zarówno z formalnego jak i merytorycznego punktu widzenia istnieje system doskonalenia programów kształcenia, którego zadaniem jest dokonywanie analizy: użyteczności efektów kształcenia dla programu kształcenia na określonym poziomie i profilu kształcenia; planów studiów; poziomu zaangażowania przedstawicieli pracodawców w tworzenie programu kształcenia; zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy przez interesariuszy zewnętrznych. A zatem obowiązują procedury systemu doskonalenia programów kształcenia, w tym dokonywania zmian w planach studiów i programach kształcenia, które zatwierdzone przez Senat Uczelni podlegają opiniowaniu przez Senacką Komisję ds. Toku Studiów, poprzedzone opinią Rady Instytutu, która podejmuje uchwałę w sprawie zmiany programu kształcenia na danym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia z uwzględnieniem formy studiów. Projekt modyfikacji programu kształcenia przedstawia Radzie Instytutu Dyrektor Instytutu po uprzednim uzyskaniu opinii od interesariuszy wewnętrznych (nauczycieli akademickich, kierunkowego

zespołu studenckiego) i zewnętrznych, w tym pracodawców oraz absolwentów. Ponadto zasięga się opinii organów zajmujących się jakością kształcenia w Instytucie m.in. Instytutowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. W ramach powyższej procedury analizie podlegają *syllabusy* przedmiotów pod względem uzyskiwanych efektów kształcenia, poziomu wymagań, zgodności z programem studiów oraz przejrzystości i wzajemnej spójności, a także *współpraca z pracodawcami* w zakresie doskonalenia treści programów studiów i optymalizacji efektów kształcenia, co umożliwi skoordynowanie procesów projektowania i dostosowywania programów kształcenia na poszczególnych rodzajach studiów do potrzeb studentów i rynku pracy. Od roku akademickiego 2012/2013 wprowadzono procedurę składania sprawozdań przez prowadzących zajęcia z realizacji zakładanych efektów kształcenia, co jest podstawą do wprowadzania zmian i modyfikacji w programach kształcenia.

Sprawozdania te zastąpić ma od tego roku akademickiego ankieta służąca ocenie realizacji efektów kształcenia w zakresie poszczególnych przedmiotów, zatwierdzona w styczniu 2015 r. Ankieta ta stawia pytania m.in. o liczbę założonych dla przedmiotu efektów kształcenia, stopień ich osiągnięcia na prowadzonym przedmiocie, planowane modyfikacje metod kształcenia oraz aktualizację sylabusów. Modernizacją sylabusów zajmuje się Kierunkowy Zespół ds. Jakości Kształcenia w ZFP, w skład którego wchodzi pracownicy należący do minimum kadrowego, prowadzący zajęcia na specjalnościach oraz studenci. Od lutego 2014 r. działa także Kierunkowy Zespół Studentów, który opiniuje plany studiów programy kształcenia i organizację kształcenia po skończonym cyklu kształcenia. Dwa razy w roku zwoływane są zebrania ZFP, na których dyskutowane są propozycje modyfikacji związanych z programem – po zmianach programowych w 2012 r. nastąpiły jak dotąd tylko drobne zmiany treści kształcenia.

W ramach stosowanych procedur doskonaleniu podlegają także plany i programy praktyk zawodowych, w tym zakresie prowadzi się konsultacje i pozyskuje opinie interesariuszy wewnętrznych (studentów przekazujących swoje uwagi w anonimowych ankietach wypełnianych po zakończeniu praktyki na spotkaniu z opiekunem praktyki w Uczelni; otrzymują je także Dyrektor Instytutu, Kierownik Zakładu, Koordynator ds. Jakości Kształcenia, będący reprezentantem Instytutu w Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia) oraz interesariuszy zewnętrznych (członków Rady Interesariuszy Zewnętrznych Instytutu Humanistycznego) poprzez organizowane spotkania m.in. 26.01.2015 r. Członkowie Rady zwracają również uwagę na zgodność zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.

W wyniku dokonanej oceny stwierdza się funkcjonowanie systemu kontroli praktyk, którego szczegółowe założenia i sposoby realizacji określa *Regulamin praktyk zawodowych*. Poza tym system przewiduje opracowanie dla kierunku studiów i specjalności programu praktyk oraz sylabusów, które określą m.in. szczegółowe cele i treści praktyk zawodowych.

Jednym z elementów proceduralnych systemu zapewnienia jakości kształcenia w ocenianej jednostce jest dokonywanie oceny nauczycieli akademickich na podstawie hospitacji zajęć realizowanych przez nauczycieli akademickich oraz wyników ankietyzacji studentów- zgodnie z zapisem w § 62 pkt. 7 Statutu PWSZ w Tarnowie. Aktualna procedura ankietyzacji studentów została wprowadzona Zarządzeniem Rektora nr 82/2012 z dn. 21 grudnia 2012 r. w sprawie wdrożenia procedury „Zasady prowadzenia ankietyzacji w PWSZ w Tarnowie”.

Dotychczas zasady przeprowadzenia ankiet opiniujących proces kształcenia określone były w Regulaminie zatwierdzonym Uchwałą Senatu Nr 13/2002 z dn. 29.11.2002 r. ze zmianami zatwierdzonymi Uchwałą Senatu Nr 63/2012 z dn. 21.12.2012 r. Wzór kwestionariusza ankiety służącej ocenie zajęć dydaktycznych oraz warunków studiowania wprowadzony został na mocy Zarządzenia Rektora Nr 83/2012 z dn. 21.12.2012 r.; zawiera on także ocenę pracy Sekretariatu, Biblioteki, Opiekunów roku, a także ocenę dostępności Kierownika Zakładu. Ponadto student może ocenić harmonogram zajęć, oferty Uczelni w zakresie naukowych wymian studenckich, stronę internetową jak również przepływ informacji w Uczelni. Przedstawione do wglądu Komisji wyniki dokonanych ocen potwierdziły wprowadzenie w/w procedury.

Procedura przeprowadzania hospitacji zajęć realizowanych przez nauczycieli akademickich została określona w Regulaminie hospitacji zatwierdzonym przez Radę Instytutu Humanistycznego; rozpoczyna się na początku każdego roku akademickiego od przygotowania przez Kierownika Zakładu Filologii Polskiej ramowego planu przeprowadzenia hospitacji w Zakładzie. O wynikach hospitacji ze wskazaniem pozytywnych i słabszych aspektów prowadzonych zajęć hospitujący informuje ocenianego pracownika oraz Kierownika Zakładu. Wnioski i zalecenia pohospitacyjne są uwzględniane przez prowadzącego zajęcia dydaktyczne. Do wglądu ZO przedstawiono dokumentację potwierdzającą stosowanie w/w procedury. W związku z powyższym stwierdza się, iż przeprowadzane hospitacje obok bieżącej oceny procesu dydaktycznego mają za zadanie sformułowanie wniosków i zaleceń w celu systematycznego podnoszenia jakości kształcenia. Ważnym elementem realizacji zadań w zakresie WSZJK po przeprowadzonych hospitacjach jest upowszechnianie wyników wraz z ich wykorzystaniem przy modyfikacji programu kształcenia.

Instytut Humanistyczny systematycznie wprowadza procedury usprawniające zarządzanie kierunkiem zgodnie z którymi za realizację procesu kształcenia na danym kierunku studiów odpowiada Kierownik Zakładu przed Dyrektorem Instytutu. Organem opiniodawczym i doradczym w sprawach kształcenia dla Dyrektora Instytutu jest Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia w którego pracach uczestniczą kierownicy zakładów, przedstawiciele pracowników oraz studenci. Monitorowanie realizacji zadań jednostki odbywa się także na poziomie Uczelni poprzez poszczególnych prorektorów (Prorektor ds. współpracy i rozwoju, ds. studenckich i dydaktyki), którzy zgodnie z zakresem kompetencji wpływają na poprawę poziomu jakości kształcenia m.in. poprzez weryfikację i audyt realizowanych zadań Instytutu, w tym proponowanie i wdrażanie działań naprawczych i procedur dotyczących poprawy jakości kształcenia. Ponadto kwestie zapewnienia jakości kształcenia z poziomu Instytutu są przekazywane na poziom centralny Uczelni poprzez sprawozdawczość organów zajmujących się jakością kształcenia w Instytucie do Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia, a następnie omawiane na posiedzeniach Senatu i Konwentu Uczelni.

Ważną rolę w procesie zapewniania jakości kształcenia odgrywają zebrania nauczycieli akademickich Zakładu Filologii Polskiej. Zebrania te w latach 2012-2014 poświęcone były kwestiom jakości kształcenia i tworzeniu w oparciu o efekty programów kształcenia na kierunku *filologia polska*. W roku akademickim 2012/2013 odbyły się w semestrze zimowym 2 zebrania, których tematem były zagadnienia realizacji i przyszłej weryfikacji efektów kształcenia w procesie dydaktycznym, co zaowocowało przeglądem programów nauczania,

zgodnie z macierzą efektów kształcenia dla kierunku *filologia polska* i przygotowaniem oraz poprawą sylabusów przez koordynatorów przedmiotów.

Analiza dokumentów poświadcza funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Instytucie Humanistycznym i na prowadzonym przez niego kierunku *filologia polska*. Dokonywany jest bieżący monitoring realizacji procesu kształcenia, dotyczący oceny jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, doskonalenia programów kształcenia, kontrolowania warunków kształcenia, oceny dostępności informacji na temat kształcenia, zapobiegania zjawiskom patologicznym, wdrażania planów naprawczych. Działania zmierzające do poprawy jakości kształcenia na ocenianym kierunku doprowadziły w ostatnich dwóch latach do modyfikacji przez nauczycieli akademickich sylabusów poszczególnych przedmiotów uwzględniających opinie studentów, dokonano weryfikacji stosowanych metod dydaktycznych oraz sposobów oceniania studentów, opracowano i podano do wiadomości studentów studiów I i II stopnia kryteria zaliczenia i oceniania pracy pisemnej, wypowiedzi ustnej i kryteria oceny pracy dyplomowej. Zostały one zawarte w „Strategii rozwoju Instytutu Humanistycznego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie na lata 2015-2019 wraz z wewnętrzną procedurą osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku filologia i filologia polska” z dnia 16 I 2015 r.

Systemowe rozwiązania w zakresie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Instytucie znajdują się w początkowej fazie funkcjonowania. W praktyce bowiem system zapewniania jakości wykazuje pewne uchybienia. Należą do nich np. błędy w organizacji procesu dydaktycznego (nabór na specjalności i seminaria), wycena nakładu pracy w ramach poszczególnych przedmiotów, opis niektórych modułowych efektów kształcenia w sylabusach, brak informacji zwrotnej dotyczącej wyników ankietyzacji pracowników dydaktycznych przeprowadzanej przez studentów czy niewdrożone jeszcze kryteria oceniania dotyczące prac etapowych.

Jednak całościowo zauważalne jest nie tylko zorganizowanie WSZJK, ale ciągłe rozwijanie inicjatyw dotyczących budowania kultury jakości kształcenia. Warto podkreślić, iż podjęte systemowo działania na rzecz WSZJK potwierdzają realizację działań naprawczych będących odpowiedzią na zarzuty Polskiej Komisji Akredytacyjnej zawarte w Uchwale 552/2014 z 4 września 2014r. w sprawie oceny programowej na kierunku *filologia* prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej na poziomie studiów I stopnia o profilu praktycznym.

Uznać zatem należy, że Jednostka aktywnie prowadzi działania w kierunku zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ponadto wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem, w tym dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę doskonalenia programu kształcenia to jest efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

System zapewnienia jakości kształcenia zarówno od strony organizacyjnej jak merytorycznej nie budzi zastrzeżeń, gdyż pozwala na efektywną analizę efektów kształcenia i zawiera mechanizmy służące doskonaleniu programu kształcenia, ponadto zawiera niezbędne mechanizmy do badania zgodności programu kształcenia i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia oraz uwzględnia oczekiwania rynku pracy. Systemowe rozwiązania

uwzględniają odpowiednio konieczność upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia.

W wyniku dokonanej analizy oraz otrzymanych w toku wizytacji informacji należy stwierdzić, iż w Uczelni prawidłowo funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących polityki jakościowej, wyników monitorowania jakości procesu kształcenia, w tym uzyskiwanych efektów kształcenia, a także wprowadzanych zmian. Dodatkowe źródło informacji stanowią organizowane spotkania kadry i studentów, dyżury Dyrektora Instytutu, w tym pracowników Zakładu zgodnie z harmonogram dyżurów; obecnie na stronie Zakładu dostępny jest *harmonogram dyżurów nauczycieli akademickich Zakładu Filologii Polskiej w semestrze letnim roku akademickiego 2014/2015*.

2)W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

W procesie zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku *filologia polska* uczestniczą zarówno interesariusze wewnętrzni: studenci, kadra dydaktyczna ocenianego kierunku, organy kolegialne i jednoosobowe Uczelni, jak i interesariusze zewnętrzni. Przedstawiciele studentów oraz nauczycieli akademickich, jako członkowie kierunkowego zespołu studenckiego (utworzony na mocy Uchwały Rady Uczelnianej samorządu Studentów Nr 2/2013 z dn. 14.11.2013 r.) oraz Rady Instytutu biorą udział w procesie tworzenia i modyfikacji programów kształcenia, w tym kierunkowych efektów kształcenia. Ponadto poprzez zebrania tzw. zespołów przedmiotowych podczas których omawiane są sposoby realizacji założonych efektów kształcenia i ich weryfikacji w ramach poszczególnych przedmiotów, a także prowadzi się dyskusje dotyczące doskonalenia procesu dydaktycznego. Istotnym elementem procesu weryfikacji efektów kształcenia jest procedura ankietowania studentów dotycząca realizowanego w Instytucie procesu dydaktycznego.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie budowania kultury jakości jest zapewniony poprzez zwiększenie udziału praktyków w procesie dydaktycznym, w tym także pracodawców, którzy w ramach projektu dofinansowanego ze środków europejskich „KLEKSS BIS Kapitał Ludzki – Edukacyjny Komponent Szkoły” w latach 2009-2012 zrealizowali 15 wykładów dla studentów kierunku *filologia polska* oraz warsztaty dla 205 studentów ocenianego kierunku), a także za pośrednictwem Konwentu Uczelni, gdyż zgodnie z § 31 pkt. 3 Statutu w składzie osobowym konwentu zasiadają przedstawiciele pracodawców w liczbie nie większej niż 5; zapis ten jest zgodny z art. 63 ust 1a. pkt.1 ustawy. Do kompetencji konwentu należy podejmowanie uchwał m.in. w zakresie wspierania współpracy Uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Interesariusze zewnętrzni aktywizują swoją działalność także w Radzie Interesariuszy Zewnętrznych Instytutu Humanistycznego. Rada powołana została przez Dyrektora Instytutu w dniu 26.01.2015 r., zaś kolejne spotkanie ma się odbyć w kwietniu 2015r. Zaproszenia do udziału w Radzie przyjęło 16 przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego Instytutu i Uczelni. Rada jest organem doradczym Dyrektora Instytutu w zakresie jakości kształcenia praktycznego studentów. Podstawowym sposobem pracy Rady na posiedzeniach są dyskusje służące pozyskaniu opinii pracodawców w zakresie oceny planów studiów i programów kształcenia, w tym także programów praktyk zawodowych oraz zgodności założonych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.

Można zatem uznać, iż udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości jest duży, choć niektóre działania Uczelni w tym zakresie są nowe.

Odbywają się także nieformalne spotkania z interesariuszami zewnętrznymi np. podczas uroczystości uczelnianych (konferencji, Dni Jana Pawła II, Święta PWSZ). Interesariusze mają wówczas możliwość ustnego przekazania swoich ocen i opinii dotyczących zarówno studentów, jak i całego WSZJK. Dodatkowo Kierownik Zakładu Filologii Polskiej utrzymuje z przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych nieformalny kontakt. Podczas wizytacji przedstawiono kopie korespondencji elektronicznej, która potwierdza zgłaszanie przez interesariuszy zewnętrznych uwag dotyczących głównie dostosowania sylwetki absolwenta kierunku *filologia polska* do obecnych potrzeb rynkowych.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie budowania kultury jakości jest zapewniony także za pośrednictwem absolwentów poprzez procedurę monitorowania karier zawodowych absolwentów. Monitorowaniem karier zawodowych i losów absolwentów zajmuje się Biuro Karier i Projektów w PWSZ w Tarnowie. Do wglądu Komisji przedstawiono dokumentację potwierdzającą stosowanie w/w procedury; obecnie dysponuje się wynikami z badań fokusowych kierunku *filologia polska* realizowanych w ramach projektu „KLEKSS BIS Kapitał Ludzki – Edukacyjny Komponent strategii szkoły” (2012 r.) opracowanych w formie raportu pt. „*Badania absolwentów PWSZ w Tarnowie – pilotaż (2011-2012)*” – raport z badań jest dostępny na stronie Biura Karier i Projektów na której zamieszczono także „*Losy absolwentów PWSZ w Tarnowie. Raport 2014*”.

W związku z tym, iż pozyskuje się dane dotyczące opinii i wymagań w projektowaniu i doskonaleniu programów kształcenia można stwierdzić, iż analizuje i konsultuje się programy kształcenia oraz plany studiów, w tym zakładane kierunkowe efekty kształcenia, w celu zapewnienia zgodności wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych absolwentów z oczekiwaniami i potrzebami rynku pracy.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+/-	+	+	+	-	+/-
kompetencje społeczne	+/-	+	+	+	-	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Należy uznać, że Jednostka aktywnie prowadzi działania w kierunku zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ponadto wypracowała

przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem, w tym dokonuje systematycznej i kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę doskonalenia programu kształcenia to jest efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

2) Władze Uczelni i ocenianego kierunku podjęły w ostatnim czasie szereg działań mających na celu szersze włączenie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w proces zapewniania jakości kształcenia i budowy kultury jakości, intensyfikacja tych działań nastąpiła jednak stosunkowo niedawno, bo w 2014 i 2015 roku.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ³		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

³ Ocena obowiązkowa jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierając zalecenia).

Realizowana na kierunku *filologia polska* Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie koncepcja kształcenia generalnie gwarantuje osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Koncepcja kształcenia kierunku *filologia polska* nawiązuje do misji Uczelni i odpowiada jej celom strategicznym. Zarówno interesariusze wewnętrzni jak zewnętrzni są zaangażowani w proces określania strategii, koncepcji, celów/efektów i programu kształcenia na kierunku *filologia polska*. Współpraca Instytutu Humanistycznego z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego (choć długo nieformalna) rozwija się pomyślnie.

Zbudowany w Uczelni i Instytucie Humanistycznym wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, pozostaje w początkowej fazie wdrażania, ale posiada cel, strukturę i narzędzia, które mogą zapewnić realizację jego zadań – wysoką jakość kształcenia.

Aby jednak lepiej zadbać o dalszy rozwój ocenianego kierunku – zwłaszcza wobec dotykających z coraz większą siłą konsekwencji niżu demograficznego, migracji młodzieży, a także zmieniających się potrzeb rynku pracy – dobrze byłoby zintensyfikować niektóre działania lub podjąć w niektórych obszarach zwiększony wysiłek.

1. Obecnie prowadzone są prace nad dostosowaniem profili i programów kształcenia do zmian w Ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. oraz modyfikacją istniejących specjalności oraz wprowadzeniem nowych zgodnie z sugestiami i uwagami interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Należy jednak zadbać o możliwość swobodnego wyboru przez studentów specjalności proponowanych w ramach kształcenia na kierunku: *animację kultury, edukację medialną i dziennikarską* lub *nauczycielską* i tworzyć nowe dostosowane do obecnego rynku pracy np. *menager kultury*.

2. Szczegółowa analiza efektów kształcenia prowadzi do sformułowania kilku uwag i zaleceń. Warto zatroszczyć się o równowagę lub przewagę efektów z zakresu umiejętności i kompetencji nad efektami z zakresu wiedzy. A w pojedynczych przypadkach zadbać o

korelację efektów obszarowych i kierunkowych oraz doprecyzować opis kilku efektów. Warto także wyodrębnić specyficzne efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności, obecnie są one jedynie zgrupowane w osobne moduły i wydzielone w planach studiów.

3. Zespół zapoznał się z wybranymi pracami dyplomowymi, licencjackimi i magisterskimi. Były one zgodne z kierunkiem studiów, jednak reprezentowały zróżnicowany poziom merytoryczny, a zwłaszcza metodologiczny (zwracał uwagę niekiedy brak zaplecza teoretycznego). Niestety w niektórych wypadkach zamiast wypełnionego formularza recenzji pojawiały się tylko kilkuzdaniowe recenzje promotora i recenzenta w formie opisowej, o znacznym stopniu ogólności, a część prac miała zawyżone oceny. Podobnie zastrzeżenia budzi sposób oceniania prac etapowych, gdzie brakowało zastosowania oceny kształtującej. Dlatego konieczne jest wdrożenie przyjętych przez Radę Instytutu nowych wzorów formularzy recenzji pracy dyplomowej wraz z kryteriami dotyczącymi oceny pracy dyplomowej oraz pisemnej pracy etapowej, które pozwolą precyzyjniej ocenić prace dyplomowe i etapowe, będą sprzyjać podniesieniu ich jakości oraz zapobiegną ich przeszacowywaniu.

4. Zespół Oceniający odniósł wrażenie, że Władze jednostki wykazują zrozumienie i dokonują modyfikacji efektów kształcenia, treści programowych i metod dydaktycznych, aby tworzyły spójną całość. Jednak nadal studenci mają trudności z wyborem interesujących ich seminariów, bowiem dominują seminaria językoznawcze. Zastrzeżenia budzi także opis modułowych efektów kształcenia, powtarzający niekiedy dosłownie efekty kierunkowe, niedostosowany do treści programowych i specyfiki przedmiotów. Dodatkowo, chociaż zasady systemu ECTS na ocenianym kierunku są zgodne z przepisami, to zdecydowanej korekty wymaga oszacowanie nakładu pracy studentów w poszczególnych przedmiotach i przypisana im wycena punktowa.

5. Wprawdzie Uczelnia/jednostka zwiększyła możliwości uczestnictwa studentów w programach wymiany międzynarodowej Erasmus, co było postulatem poprzedniej oceny programowej, to jednak uderza minimalne zainteresowanie studentów tą formą poszerzania wiedzy oraz zdobywania nowych umiejętności i kompetencji oraz brak wyjazdów studenckich. Warto byłoby zmobilizować studentów do korzystania z szansy wymiany międzynarodowej.

6. Ten sam postulat należy skierować wobec pracowników naukowo-dydaktycznych i zasugerować intensyfikację – w miarę możliwości - kontaktów międzynarodowych.

Władze kierunku *filologia polska* prowadzonego w obszarze nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w formie studiów stacjonarnych w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie w swojej odpowiedzi na Raport z wizytacji zadeklarowały wolę zrealizowania zaleceń i sugestii, które Zespół Oceniający przedstawił, a które służyć będą dalszemu rozwojowi kierunku oraz ugruntowaniu wysokiej jakości kształcenia (m.in. formalne zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych, korelacja kierunkowych efektów kształcenia z obszarowymi i przedmiotowymi, zwiększenie przewagi efektów z zakresu umiejętności i kompetencji nad efektami z zakresu wiedzy, unowocześnienie oferty programowej, podjęcie starań o zatrudnienie literaturoznawcy, intensyfikacja współpracy międzynarodowej, podjęcie starań o uzyskanie grantów naukowych i środków z funduszy unijnych, konsekwentne wdrażanie procedur wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia). Można z uznaniem odnieść się do faktu, że uwagi Zespołu Oceniającego znalazły pełne zrozumienie i akceptację w jednostce.

Ponieważ w odniesieniu do oceny poszczególnych kryteriów akredytowana Jednostka nie zgłosiła żadnych uwag i zastrzeżeń, dlatego uprzednio sformułowane oceny nie ulegają zmianie.